

Kiszelovics és Társa Településtervező Kft.

Iroda: 5000 Szolnok, Szántó krt. 52. I. lh. II/5
Tel/fax: 56/343-279

Sz.: 4/2015

MARTFŰ
VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZE
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Szolnok, 2023. október hó

ALÁÍRÓLAP

Martfű Város településrendezési eszközének Örökségvédelmi hatástanulmány munkaréséhez

Vezető településrendező tervező

Kiszelovics Ildikó

TT-1-16-0238

településmérnök, városépítési városgazdasági szakmérnök

Régész szakértő

Mali Péter

nyilvántartási szám: 21-0479

TARTALOMJEGYZÉK

- Bevezetés

- 1. Örökségvédelmi Vizsgálat

1.1.) A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)

1.2.) A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területek esetén terepbejárással

1.3.) A védett műemléki értékek települési értékleltára, amely értékkataszterben tartalmazza:

1.3.1. a világörökségi és a világörökségi várományos helyszíneket és területeket

1.3.2. az országos építészeti örökség elemeit

1.3.3. a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket

1.4.) A helyi építészeti örökség települési értékleltára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit:

1.4.1. településszerkezetet

1.4.2. telekstruktúrát és az utcavonal vezetését

1.4.3. utcaképet, vagy utcakép részletet

1.4.4. egyéb településkarakter elemeket

1.4.5 építményrészletet vagy az alkalmazott anyaghasználatot, tömegformálást, homlokzati kialakítást

1.4.6 táj- és kertépítészeti alkotást, egyedi tájértéket, növényzetet

1.4.7. szobrot, képzőművészeti alkotást, utcabútort

- 2. A rendezés során tett változások hatáselemzése

2.1) A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

2.2) A 2.1) pontban szereplő változások hatásai:

2.2.1.) a régészeti örökségre

2.2.2) a történeti településre, település- és tájszerkezetre

2.2.3) a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre

- 3. Az értékvédelmi terv tartalmazza

3.1) Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

3.2) az önkormányzati feladatok meghatározása

BEVEZETÉS

Martfű Város örökségvédelmi hatástanulmánya a településrendezési terv munkarésze a kulturális örökség védelméről szóló hatályos jogszabályok alapján készül.

Martfűre vonatkozóan valamennyi, múzeumi adattárakban, szakirodalomban, levéltárakban fellelhető kiadvány és dokumentum, valamint helytörténeti kiadvány felhasználásra került, továbbá figyelembe lett véve a Polgármesteri Hivatal, és a helyi lakosok tájékoztatása, adatközlése.

Martfű város örökségvédelmi hatástanulmánya a településrendezési terv munkarésze a 68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet szerint készült.

Az örökségvédelmi hatástanulmány készítésénél a Lechner Tudásközpont által biztosított örökségvédelmi adatszolgáltatás (műemlékek és régészet területén) valamint a település 2017-ben készített és jóváhagyott településképi arculati kézikönyve is figyelembe vételre került.

Az örökségvédelmi hatástanulmány fejlesztési elképzeléseit, céljait, a fejlesztés fő irányait a képviselőtestületi határozattal elfogadott településfejlesztési koncepció tartalmazza. Jelen hatástanulmány a településfejlesztési koncepció fejlesztéseit, a településszerkezeti terv konkrét területfelhasználási változásait tartalmazza.

A régészeti fejezetben felhasználásra került Dr. Csányi Marietta régészeti szakértő korábbi régészeti hatástanulmánya.

1. VIZSGÁLAT

A település épített és természeti értékeivel külön helyi értékvédelmi vizsgálat foglalkozik, amely alapján az önkormányzat megalkotja helyi örökségvédelmi rendeletét.

1.1.) A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)

A település 1467-ben említődik először Martfew néven. A Martfű név lényegében egy magas part legkiemelkedőbb pontját jelenti. Fontosabb tiszai átkelőhely is lehetett. 1578-ban még falu. 1731-ben lakatlan puszta. 1828-ban 4 ház állt itt. 1900-ban 582 lakosa volt, 1941-ben 900. Legrégibb birtokosa a Földváry család. A XVIII. század elején II. Rákóczi Ferenc tulajdona. (Erre a körülményre utal a város nagyszerű címere is.) A II. világháború előtt Kövér és a Szvobotka családé. A Szvobotka birtokot (593 kh) a csehországi Bata cég vásárolta meg, hogy felépíthesse a Tisza-földvárhoz tartozó Martfűi Cikta cipőgyárat. Az 1942-től termelőüzemet a szovjet csapatok 1944. október 08-án foglalták el. 1949-ben történt államosítása, egyidőben az 1896-ban épült téglagyárral. 1949 az itteni állami gazdaság (1100 kh) alapítási éve is. Ezeket a változásokat Martfű önálló községgé alakulása követte (3349 kh terület, 1447 lakos). Az önállóság tovább segítette a fejlődést. A cipőgyárban 1960-ban már 3514 a dolgozók száma, meghaladva a községi lélekszámot (3296 fő). Martfű 1970-ben lett nagyközség, 1989. március 01 -én pedig város, az ország legnagyobb cipőgyárával, ahol 4500-an dolgoztak, évente 10 millió pár cipőt gyártva. Az új város népessége 7400 fő volt. Státusát fejlett iparának és megnövekedett térségi szerepének köszönhette. A privatizáció teljesen új helyzetet teremtett, előnyeivel, hátrányaival. A 10-12 %-os munkanélküliség érthető fájdalmakat is okozott. A kiemelkedő termelési értéket előállító üzemek – a cipőgyár

területén kialakult cipőgyártó cégek, a legmodernebb közép-európai növényolajgyár (BUNGEE Rt), valamint az 1985-től termelő Martfői Sörgyár – igazi ipari centrummá tették a várost. A fejlesztések, a gazdálkodás eredményessége látványos településfejlődést eredményezett.

A történeti település és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag

A település szerkezetét befolyásoló elemek a Tisza folyó, a közutak, a csatornák. A település szerkezetét tekintve szabályosan tervezett utcás település.

Martfű kialakulásának és a település fejlődésének természetes tényezője a Tisza folyó. A folyó partja a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet része.

A táj az alföldi települések hasonlóan jellemzően sík terület a táji adottságok közül kiemelkedik a Tisza folyó töltése, valamint jellegzetes tájképi elemek a kunhalmok.

Martfű külterületének jellege a belterület körül és a 442. számú út mellett eltérő jellegű. Az iparterület beépítési intenzitása és méretei miatt kiemelkedik a táji környezetből. A belterület körüli külterületre elsősorban a mezőgazdasági hasznosítás a jellemző.

A tájhasználatra jellemző, hogy az értékes termőföldet mezőgazdaságilag hasznosítják. Elsősorban a szántóföldi növénykultúrák területei jellemzőek.

Településhálózati szempontból a környező településekkel közúti kapcsolata jó. A 442. számú út mellett pár éve adták át Rákócziújfaluba irányába a kerékpárutat, melynek kiépítése a turizmusra is hatással van.

A történeti településmagnak a cipőgyár és környezetét tekinthetjük. A cipőgyár telepítése és építése Martfű számára nemcsak gazdaságilag, településtörténetileg de a településszerkezeti fejlődés szempontjából is meghatározó volt. A gyártelep, mint első önálló elnyújtott téglalap alakú beépített terület, körülhatárolva, szabályos utcahálózattal megtervezve létesült. A gyár területigénye eredményezte a Mezőtúr - Vezseny főút és csomópont délre tolódását.

A gyár fejlődésével a településen később jelentkező egyéni lakásépítési igények a „szigethez” kapcsolódva, de az út másik oldalán valósulhattak meg, itt szabadonálló családi házak épültek. A terület és beépítése csak részben szabályos, a főútvonal vezetése alkalmazkodott a területi adottságokhoz, a majdnem ívesen vezetett feltáró úthoz kapcsolódnak kétoldalt a keresztutak.

Martfű önállóvá válása után (1950) telepítették a vasúton túli, közel négyzetes területű részt, szabályos derékszögű úthálózattal.

Ezen a területen kapott helyet a községközpont. Excentrikus elhelyezkedése, a fejlesztési terület hiánya, valamint a település fejlődése miatt a megnövekedő igényeket nem tudta kielégíteni a régi településközpont, de mint alközpont megmaradt. Az új városközpont elhelyezésére, kialakítására pályázatot hirdettek, a nyertes pályamű tervei alapján valósult meg az új központ, amely a településrészeket összeköti.

Az új településközponttól délre tervezett fejlesztési terület utcahálózata a meglévő úthálózathoz kapcsolódik.

Településkép és utcaképek

Martfű településképeinek meghatározó elemei a városrészek, melyek jellegüknél fogva különböző karakterűek. A 442. számú főúton Szolnok felől megközelítve a várost az út bal oldalán mintegy különálló városrész tűnik fel az ipartelep hatalmas létesítményeivel. Az ipartelep Martfű belterületétől független, attól távolabb helyezkedik el. A belterület településképeinek meghatározói a Tisza cipőgyári gyártelep épületegyüttese, a Bata-lakótelep villaszerű beépítéssel és elrendezéssel, melynek lakóházai védelem alatt állnak. A nagyobb lakótelepek, családházak területek, az új településközpont. A városkép jellegzetessége, hogy az óvárosi családházak rész a vasúton túl elválik a Földvári út melletti lakóterületektől, és ezeknek a településrészeknek összekapcsolásával jött létre az új településközpont, melynek egyes intézményei (városháza, templomok), mint épített alkotások is meghatározóak a településképi szempontjából.

Martfű utcaképeire jellemző a fásított, rendezett zöldfelülettel ellátott utcakép. Ezek közül is kiemelkedik szépségével a Bata-lakótelep, melynek több évtizedes fái az utcakép meghatározói, melyek közül a gesztenye fasor helyi védelem alatt áll.

Az utcák vonalvezetése szabályos, mérnöki tervek szerint kialakított úthálózat jellemző a településre.

A történeti településszerkezet

A katonai felmérések (1860, 1872-74) térképei alapján Martfű város kialakulása és szerkezeti fejlődése nyomon követhető, és levezethető.

Az 1800-as évek végén a településből a szétszórt tanyaegyüttesek, majorok léteztek, (Kövér Károly tanya, Zsófia-halom, Podmaniczky - tanya) és Tisza-földvárhoz tartoztak. Az úthálózatból a Szolnok – Martfű - Kunszentmárton útvonal, valamint a Mezőtúr - Vezseny út létezett, majd az 1872-84 között készült térkép mutatja a már megépült vasutat. A vasútvonal pontosan követi a régi 1860-as térképen látható országutat. A vasútállomás a két út metszéspontja mellé került. Ide települt a cipőgyár is. A gyár építésével kezdődött Martfű fejlődése. A gyártelep, mint első önálló elnyújtott téglalap alakú beépített terület, körülhatárolva, szabályos utcahálózattal megtervezve létesült. A gyár területigénye eredményezte a Mezőtúr - Vezseny főút és csomópont délre tolódását.

A gyár fejlődésével a településen később jelentkező egyéni lakásépítési igények a „szigethez” kapcsolódva, de az út másik oldalán valósulhattak meg, itt szabadonálló családi házak épültek. A terület és beépítése csak részben szabályos, a főútvonal vezetése alkalmazkodott a területi adottságokhoz, a majdnem ívesen vezetett feltárási úthoz kapcsolódnak kétoldalt a keresztutak.

Martfű önállóvá válása után (1950) telepítették a vasúton túli, közel négyzetes területű részt, szabályos derékszögű úthálózattal.

Ezen a területen kapott helyet a községközpont. Excentrikus elhelyezkedése, a fejlesztési terület hiánya, valamint a település fejlődése miatt a megnövekedő igényeket nem tudta kielégíteni a régi településközpont, de mint alközpont megmaradt.

Az új városközpont elhelyezésére, kialakítására pályázatot hirdettek, a nyertes pályamű tervei alapján valósult meg az új központ, amely a településrészeket összeköti.

1.2.) A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területek esetén terepbejárással

MÓDSZERTANI KÉRDÉSEK – JOGSZABÁLYOK

A régészeti védettség Martfűn előforduló főformája a nyilvántartott régészeti lelőhely (1-2. kategória)

A **nyilvántartott lelőhelyek** Martfűn a **beruházóra háruló kötelezettségek** szempontjából két kategóriába sorolhatók.

1. A feltétlenül kikerülendő lelőhelyek: a halmok (településdombok és/vagy temetkezési helyek) (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján természetvédelem alatt is állnak), esetleg a középkori templomhelyek és más kiemelt jelentőségű, védett lelőhelyek.

A halmokkal kapcsolatban fontos tudnivaló, hogy nem csupán magának a halomnak a bolygatása tilos, hanem 30 méteres körzetén belül minden talajmozgatással járó munka.

2. Megelőző feltárássra kötelezett régészeti lelőhelyek. A többi nyilvántartott lelőhely, amennyiben a beruházást másutt nem lehet megvalósítani.

Tájékoztató adatok:

A beruházással kapcsolatos régészeti feladatok tekintetében az örökségvédelmi szakhatóság állásfoglalása a mérvadó. (68/2018. (IV. 9.) Korm. Rendelet a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról. E rendeletben, valamint más jogszabályokban meghatározott, a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével (a továbbiakban: örökségvédelem) kapcsolatos hatósági feladatok ellátására

Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezetének célja a lelőhelyek részletes ismertetése abból a célból, hogy a településrendezési tervben szereplő módosításoknak, fejlesztéseknek a hatása a régészeti örökség egyes elemeire nézve felmérhető legyen, s ezáltal a beruházó számára tájékoztatásul szolgáljon a rá váró kötelezettségekről.

Fontos tudnivaló: *A terepbejárással, próbaásatással vagy szakfelügyelettel ill. az előzetes régészeti dokumentáció elkészítésével nem zárulnak le okvetlenül a régészeti tennivalók. E munkák a felderítést célozzák, azok eredményétől függően további régészeti kutatásokra, azaz megelőző feltárássra is szükség lehet.*

Kiegészítő megjegyzések

A nyilvántartott lelőhelyek listáját a Miniszterelnökség központi adatbázisa alapján veszem sorra. Ez a lista a 2021. novemberi állapotot tükrözi. Eszerint **jelenleg, Martfű**

közigazgatási területén belül a lista 1-12. számjegyig veszi sorba az nyilvántartásban rögzített helyszínű régészeti lelőhelyeket. A 13-14. szám alatt található lelőhelyek a Damjanich János Múzeum lelőhely felderítési programja keretében előkerült és a Miniszterelnökség felé bejelentett, de nyilvántartásba még fel nem vezetett lelőhelyek.

ÁLTALÁNOS GEOGRÁFIAI-RÉGÉSZETI ÉRTÉKELÉS
Örökségvédelmi vizsgálat;

Földrajzi bevezetés és településrégészeti jellemzők

A település a megye kisebb községei közé tartozik, területe csupán 2300 hektár. Martfű Tiszaföldvár, Mezőhék, Rákócziújfalú, és Vezseny között található. A területe a Tisza jelenlegi medre és a Görbe-ér, egykori Tisza-meder között található és a folyó egykori és jelenlegi magas partjai határozzák meg.

A település az őskor időszakában is lakott volt már. A legkorábbi biztos adataink a területen található kurgánok, amelyek a rézkorra keltezhetőek. Település nyoma csak a késő bronzkor időszakából van. A római császárkorban a telepek száma ugrásszerűen megnő, főként a déli és délnyugati részén a településnek. Az Árpád-korban a Csesz- és Szeles-dűlők területén található egy intenzívebb megtelepedés, itt kevés kora újkori lelet is volt.

Az utóbb említett település feltehetően része a település első, 1467-es, írásos forrásában szereplő Marthfew településnek. I. Mátyás korabeli említés idején a Dunaföldvári apátság birtoka a terület. A török hódoltság alatt a Szolnoki szandzsák része, de ezen idő alatt elnéptelenedik a terület. A település a török kiűzését követően részlegesen újra települ. Először a Rákóczi család, majd a Podmaniczky család birtoka. Az első katonai felmérésen (1782-1785) tíz ház van a későbbi település helyén, valamint egy tanya és egy révház a közigazgatási területen. A második katonai felmérésen (1819-1869) alacsonyabb a betelepültség csak hét ház van a Martfű csárda környékén öt külterületi tanyával kiegészülve. Ekkor a település területe még Tiszaföldvárhoz tartozott, önállóságát csak 1950-ben nyerte el. A település fejlődésében meghatározó cipőgyár 1940 és 1943 között épült. 1989 óta városi rangja van.

A településen szisztematikus régészeti kutatás csak 2005-ös vízügyi beruházás kapcsán volt. A településen a kutatottság alacsony az előbb említett beruházáshoz kapcsolódó részekén túl. A természetföldrajzi adottságok – egykori Tisza-medrek magas partjai – miatt az ismertnél is sűrűbb érintettség feltételezhető, főként a jelenlegi Tisza magas parton, az eddig kutatlan egykori vízfolyások partjain a település középső részein, valamint keleten a Csorcsány-ér partjain.

A belterület különleges földrajzi-régészeti értékelhetősége

E tanulmányok célkitűzését figyelembe véve, a belterület, azaz jelen esetben maga a falu, speciális vagy még inkább, ellentmondásos területnek tekinthető. Minden település, így Martfű is, előreláthatólag a legtöbb fejlesztést, beruházást a belterületen kívánja megvalósítani: Itt épülnek a házak, üzletek, létesülnek parkok, szabadidő központok, falusi turizmust szolgáló változtatások stb.— minden, mely a lakosság érdekeit szolgálja. *A település központja, majd a köré csoportosuló épületek sora, az alapító ősök bölcsességének köszönhetően, az esetek többségében, a földrajzilag legoptimálisabb területet foglalja el.* Feltételezhetjük tehát, hogy a mai településen, az álló házak alatt-között őskori, ókori, népvándorlás kori, középkori lelőhelyek bújnak meg, melyeket éppen a beépítettség miatt nem tudunk feltérképezni, s csak földmunka során véletlenül kerülhetnek felszínre. Mindezek

folytán az a furcsa helyzet áll elő, hogy a múzeumi nyilvántartások alapján éppen a letelepedésre mindenkor legalkalmasabb terület tűnik régészetileg ritkán lakott övezetnek. A valóságban azonban a belterületen minden "kapavágásnál" számítani kell leletek előkerülésére, ezért itt fokozott figyelem szükséges.

A RÉGÉSZETI VÉDETTSÉG RÉSZLETEZÉSE

1. Örökségvédelmi vizsgálat b)]¹

Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

FELTÉTLENÜL KIKERÜLENDŐ, FÖLDMUNKÁVAL NEM BOLYGATHATÓ LELŐHELYEK (1. KATEGÓRIA)

Az ebbe a kategóriába tartozó lelőhelyek (földvárak, kunhalmok) a természetvédelmi törvény értelmében is védelem alatt állnak.

Az 1996. évi LIII. számú, a természet védelméről szóló törvény ab ovo kimondja védettségüket: 23 § (2) bekezdés: „(2) E törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek [24. § (1) bekezdés] minősülnek.”

[f) a kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak;

g) a földvár olyan védelmi céllal létesített vonalas vagy zárt alakzatú földmű, amely azonosíthatóan fennmaradt domborzati elemként történeti, kulturális örökségi, felszínalaktani, illetve tájképi értéket képvisel.]

A halmok az ásatási eredmények alapján a rézkorban Kelet-Európa sztyepp-vidékéről területünkre érkezett (Kr. e. 3500 – 3000 táján) népesség síremlékei, melyeket a későbbi korokban, elsősorban a középkorban előszeretettel használtak megtelepedésre, templomépítésre, utólagos temetkezésre – akár a kunok idejében is. (Innen származik népi elnevezésük, a kunhalom is.) Az Alföld síkságából látványosan kiemelkedő, rendszerint kör alapú, meredek lejtőjű, különböző magasságú, jelentős régészeti és tájképi értéket képviselő halmok bolygatása, elhordása, alakjuk megváltoztatása törvényileg tilos és feltétlenül elkerülendő.

10. lelőhely: Gyuris-halom²

A település északi részén, a 442-es út keleti oldalán található halom. Környező építkezések során széleit lenyesték, de központi része bolygatatlan még.

11. lelőhely: Vágott-halom³

A település északi részén, a 442-es út keleti oldalán található halom. Az út építésekor a nyugati felét elhordták. Erősen bolygatott.

¹ 496/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet, 12. melléklet, 1., b).

² Tóth Albert: Szolnok megye tiszántúli területének kunhalmjai. Zounok 3 (1988) 349-410. Lelelőhely Nyilvántartási Azonosító (továbbiakban LNyA): 32830

³ Tóth Albert: Szolnok megye tiszántúli területének kunhalmjai. Zounok 3 (1988) 349-410. LNyA: 32834

13. lelőhely: Mezőhék – Kalapos-halom⁴

A település keleti szélén, a 2. sz. Kunsági főcsatorna és a Csorcsány-ér által közrefogott részen. A terület eredetileg Mezőhékhez tartozott, de a település határok változásával a halom túlnyomó többsége Martfű része lett.

MEGELŐZŐ FELTÁRÁST IGÉNYLŐ RÉGÉSZETI LELŐHELYEK (2. KATEGÓRIA)

1. lelőhely: Martfű I. számú lelőhely⁵

A belterülettől délre a Zsófia-halmi mellékcsatorna déli partján található lelőhely. Homokbányászat által nagyrészt elpusztított terület. Kaposvári Gyula 1953-ban Árpád-kori leleteket leletmentett innen.

2. lelőhely: Martfű II. számú lelőhely⁶

A belterülettől délkeletre, a Zsófia-halmi mellékcsatorna déli oldalán található magas part. Tsz építés során szarmata település és temetőt fedeztek fel itt.

3. lelőhely: Tisza Cipőgyár⁷

A belterület közepén, a Tisza déli partján, a cipőgyár területén. Gyár bővítés során szarmata temetkezés került elő.

4. lelőhely: Martfű, Csesz-dűlő I.⁸

A település déli szélén, a belterülettől nyugatra található egykori Akol-sziget, ma Csesz-dűlő nyugati sarkán található kiemelkedés. Terepbejárás során késő bronzkori Gáva-kultúra, császárkori szarmata és Árpád-kori település nyomok jelentkeztek itt.

5. lelőhely: Martfű, Csesz-dűlő II.⁹

A település déli szélén, a belterülettől nyugatra található egykori Akol-sziget, ma Csesz-dűlő nyugati részén, az előző lelőhelytől 150 méterre keletre található terület, ahol Árpád-kori település nyomok voltak.

6. lelőhely: Martfű, Csesz-dűlő III.¹⁰

A település déli szélén, a belterülettől nyugatra található egykori Akol-sziget, ma Csesz-dűlő délnyugati partján lévő kiemelkedés, ahol őskori és szarmata kerámia volt a felszínen.

7. lelőhely: Martfű, Csesz-dűlő IV.¹¹

⁴ Tóth Albert: Szolnok megye tiszántúli területének kunhalmjai. Zoonok 3 (1988) 349-410. LNyA: 32816

⁵ Kaposvári Gyula: Jelentés a Martfűn végzett leletmentésről. DJM Rég. Ad. 34-68. LNyA: 25490

⁶ Vaday Andrea: Szarmata sírok Martfű-Zsófia-majorban. SzMMÉ 1981. 5-9. LNyA: 25491

⁷ Selmeczi László: Leletmentés helyszíni jegyzetei Martfű, Tiasza Cipőgyár lelőhelyen végzett leletmentésről. DJM Rég. Ad. 144-70. LNyA: 36952

⁸ Csányi Marietta: Örökségvédelmi hatástanulmány hullámtéri beavatkozáshoz a Tisza Szolnok-Tiszajenő k. szakaszán, 2005. KÖH 600/1597/2009. LNyA: 65236

⁹ Csányi Marietta: Örökségvédelmi hatástanulmány hullámtéri beavatkozáshoz a Tisza Szolnok-Tiszajenő k. szakaszán, 2005. KÖH 600/1597/2009. LNyA: 65240

¹⁰ Csányi Marietta: Örökségvédelmi hatástanulmány hullámtéri beavatkozáshoz a Tisza Szolnok-Tiszajenő k. szakaszán, 2005. KÖH 600/1597/2009. LNyA: 65242

¹¹ Csányi Marietta: Örökségvédelmi hatástanulmány hullámtéri beavatkozáshoz a Tisza Szolnok-Tiszajenő k. szakaszán, 2005. KÖH 600/1597/2009. LNyA: 65246

A település déli szélén, a belterületről nyugatra található egykori Akol-sziget, ma Csesz-dűlő nyugati felében a II., III. és VII. közötti rész. Terepbejárás során őskori és szarmata kerültek elő innen.

8. lelőhely: Martfű, Csesz-dűlő V.¹²

A település déli szélén, a belterületről nyugatra található egykori Akol-sziget, ma Csesz-dűlő északi sarkában lévő nagyméretű terület, ahonnan őskor, szarmata és Árpád-kori leletek lettek gyűjtve.

9. lelőhely: Martfű, Csesz-dűlő VI.¹³

A település déli szélén, a belterületről nyugatra található egykori Akol-sziget, ma Csesz-dűlő északkeleti partján hosszan elnyúló lelőhely Árpád-kori leletekkel.

12. lelőhely: Tisza-part¹⁴

A település északi kiugrásának nyugati sarkában, a 442-es út északi oldalán található terület. Terepbejárás során császárkori szarmata leletek voltak a felszínen.

14. lelőhely: Szeles-dűlő¹⁵

A belterületről délre, a tiszaföldvári határon található magas part, amely az Akol-sziget délkeleti végével és a Tiszaföldvári „Sziget”, ma Csikó-legelő, területtel szemben található. Fémkeresős vizsgálatok és terepbejárás által ismertté vált terület. A felgyűjtött leletek között késő bronzkori, szarmata, középkori és kora újkori tárgyak vannak, köztük egy éremlelet.

15. lelőhely: Csesz-dűlő VII.¹⁶

A település déli szélén, a belterületről nyugatra található egykori Akol-sziget, ma Csesz-dűlő középső részén, az V., VI. és IV. lelőhelyek közötti terület, ahol fémkeresős vizsgálatok során szarmata és középkori leletek kerültek felszínre.

¹² Csányi Marietta: Örökségvédelmi hatástanulmány hullámtéri beavatkozáshoz a Tisza Szolnok-Tiszajenő k. szakaszán, 2005. KÖH 600/1597/2009. LNyA: 65248

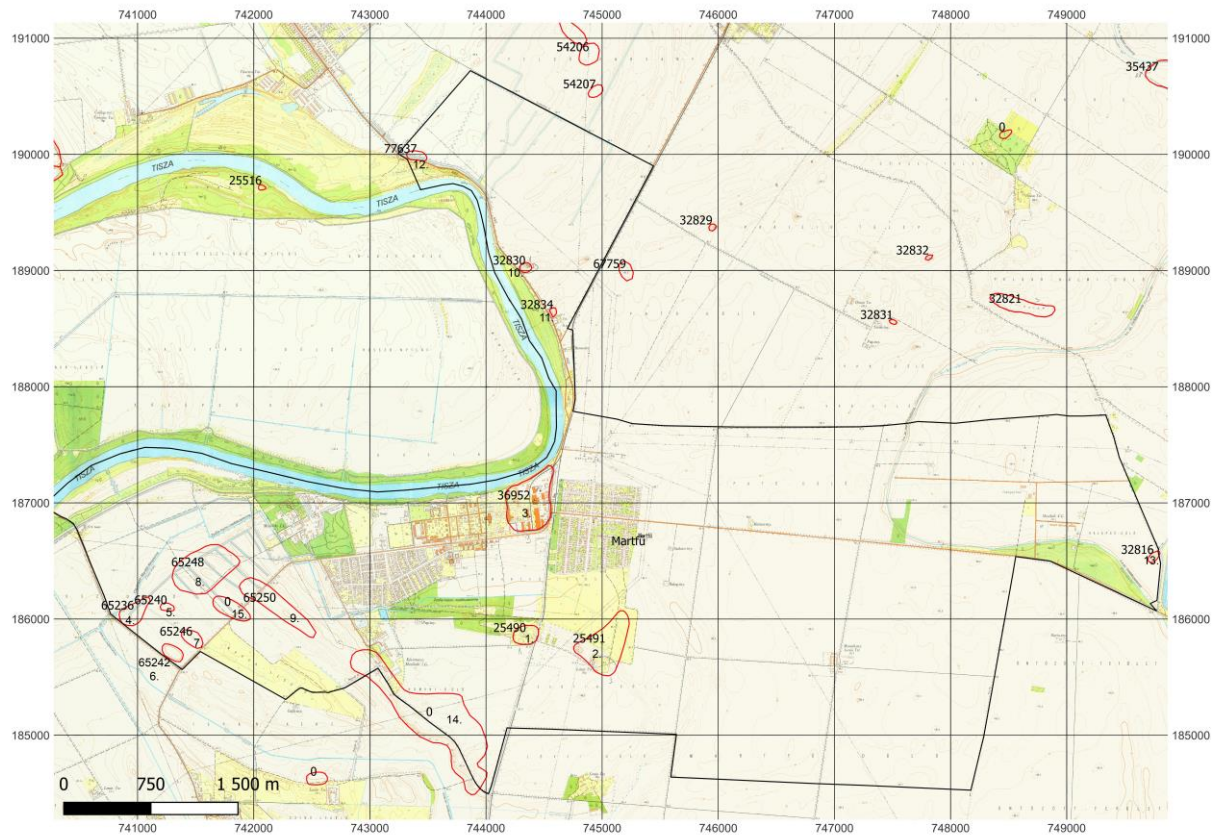
¹³ Csányi Marietta: Örökségvédelmi hatástanulmány hullámtéri beavatkozáshoz a Tisza Szolnok-Tiszajenő k. szakaszán, 2005. KÖH 600/1597/2009. LNyA: 65250

¹⁴ Csányi Marietta: Lelőhelybejelentő adatlap, Martfű, tisza-part, 1. lh. 2011. (KÖH 600/1705/2011) LNyA: 77637

¹⁵ Nyilvántartásba vétel alatt.

¹⁶ Nyilvántartásba vétel alatt.

MARTFŰ
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATASTANULMÁNY

Újonnan beépítésre szánt területek terepbejárása:

SZÖVEGES ISMERTETÉS

Beruházás/Projekt megnevezése: **Martfű város új településrendezési tervének készítése (Martfű 05/15, 05/16, 05/17, 05/18; 09/23, 09/24, 09/25, 09/13, 0/14, 09/16, 09/17, 09/18, 09/19, 09/20, 09/21, 09/22; 032, 031, 343. hrsz.-ú ingatlanok és Zsófia-halmi-dűlő üdülő övezete), újonnan beépítésre szánt területek kijelölése**

A beruházás/projekt megvalósítása során azonosított lelőhely/lelőhelyek neve: **új régészeti lelőhely nem került azonosításra**

Lelőhely nyilvántartási azonosító száma: **új régészeti lelőhely nem került azonosításra**

Feltárás dátuma: **2022. március 9.**

A feltárást végző intézmény: Damjanich János Múzeum

A feltárást vezető régész: Mali Péter

Martfű Város Önkormányzata 2022. január 17-én megkereste a Damjanich János Múzeumot a M/474-1/2022 iktatószámú dokumentummal, hogy a *kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról* szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 84. § (2) bekezdés b) pontja alapján végezze el az újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt területek terepbejárását.

A megfigyelés közben azonosított lelőhely/lelőhelyek földrajzi elhelyezkedése:

A terepbejárás során a Martfű - II. számú lelőhely (25491) és Martfű - Tisza-part (77637) megnevezésű lelőhelyek korszak és kiterjedés pontosítására került sor. A 25491 azonosító számú lelőhely a belterülettől délre a Zsófia-halmi-dűlő üdülőövezetben található, míg a 77637 azonosító számú lelőhely a Tisza magaspartján Rákócziújfalu határán helyezkedik el.

A megfigyelés eredményének leírása:

05/15, 05/16, 05/17, 05/18 hrsz.: A külterület Rákócziújfalu felé eső határán, a 442-es út északi oldalán található földrészlet. A terület déli szélén található a Martfű – Tisza-part (77637) lelőhely. Ennek a nyomait találtuk meg a bejáráskor. A lelőhely északnyugat felé 40 méterrel bővült, mivel itt koncentráltan késő középkori és szórványos szarmata kerámia volt a felszínen. A késő középkor a lelőhelyen új korszak. A tábla többi részén nagyon jó megfigyelhetőség mellett sem volt régészeti anyag. A terület ipari, gazdasági területbe kerül besorolásra. Beruházás megvalósulásakor megelőző feltárás lesz szükséges az érintett területen, a tábla többi részén egy esetleges beruházás földmunkái közben régészeti megfigyelés javasolt.

09/23, 09/24, 09/25, 09/13, 0/14, 09/16, 09/17, 09/18, 09/19, 09/20, 09/21, 09/22. hrsz.: A külterület északi, Kengyel felé eső határán, a Kengyelre vezető főút nyugati oldalán található, változatos művelésű telkek. A megfigyelhetőség tábláról táblára változott, a középső területen a gyümölcsös kerítéssel el volt kerítve, így oda nem tudtunk bemenni. A felszínen régészeti leletanyagot nem találtunk. Földrajzilag a Tisza és a Kengyel-lapos magaspartjai között félúton található, így nem valószínűsíthető régészeti érintettség.

032, 031 hrsz.: Belterületől közvetlenül északra található transzformátor telep és erdő darab. A változtatás során az általános mezőgazdasági terület szolgáltató gazdasági területté (transzformátor állomás) lesz átsorolva. A változtatás létező helyzet lekövetése a 032 hrsz. esetében. Az erdőben és az állomást körbevevő szántásokban jártuk terepet, de régészeti anyagot nem találtunk a felszínen.

Zsófia-halmi-dűlő: A Zsófia-halmi-dűlőben létesült hétvégi házas üdülő övezet besorolásban való lekövetése. A terület kertés, mezőgazdasági területből kerül kivonásra, de a változás már megtörtént. Az álló, elkerített üdülő házak területére nem tudunk bemenni, az út szélét és a kintről látható felásott kerteket tekintettük át. A terület északkeleti részét érinti a Martfű - II. számú lelőhely (25491). Ennek nyomait, út meletti szórvány szarmata kerámia képében megtaláltuk, a térképen jelölt kiterjedésnek megfelelően. A lelőhely területe kiegészítésre kerül a dűlőnek névadó Zsófia-halommal, amely egy feltehetően rézkori kurgán, amely eddig nem volt nyilvántartásba véve. A kurgán a 2106, 2107 és 2108 hrsz.-ú területeket érinti, nagyjából 50 méter alapterületű és szemmértékkel kb. 4 méter magas. Jelenleg egy ház áll a tetején. A kurgán védelme kiemelt fontosságú.

343/11 hrsz.: A belterület északi szélén, a 442-es út és a vasút között. Jelenleg fák állnak itt és gyep és kötöttpályás közlekedési terület besorolásban van, amely kereskedelmi, szolgáltató gazdasági besorolású területté változik. A felszínen a növényzet és a modern szemét felöltés miatt nem látszik semmi, de a Tisza magasparthoz és a 36952 azonosító számú lelőhelyhez való közelsége miatt régészeti érintettsége valószínűsíthető, de a jelenlegi fedettség miatt nem bizonyítható.

A feltárás munkatársai: régész: Mali Péter, Sajti Mariann

Szolnok, 2022. 03. 16.

Mali Péter

név

feltárást vezető régész

Damjanich János Múzeum

1.3.) A védett műemléki értékek települési értékleltára, amely értékkataszterben tartalmazza:

1.3.1. a világörökségi és a világörökségi várományos helyszíneket és területeket

Martfűn világörökségi és világörökségi várományos helyszín és terület nincs

1.3.2. az országos építészeti örökség elemeit

Martfűn országos védelem alatt álló művi érték nincs

1.3.3. a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket

Feltétlenül kikerülendő, földmunkával nem bolygatható lelőhelyek (1. kategória)								
Szám	Dűlőnév	Lelelőhely jellege	Intézkedés	EOV térkép-lap	Koordináták (x; y)	Tszf. m	A lelőhely állapota	Lelelőhely Nyilvántartási Szám
10	Gyuris-halom	halom	Elkerülendő	47-211	744339; 189026	94,3 m		32830
11	Vágott-halom	halom	Elkerülendő	47-211	744565; 188635	90 m	részben elpusztult	32834
13	Mezőhék - Kalapos-halom	halom	Elkerülendő	47-213	749751; 186536	90 m		32816

Megelőző feltárást igénylő nyilvántartott lelőhelyek (2. kategória)								
Szám	Dűlőnév	Lelelőhely jellege	Intézkedés	EOV térkép-lap	Koordináták (x; y)	Tszf. m	A lelőhely állapota	Lelelőhely Nyilvántartási Szám
1	Martfü I. számú lelőhely	telep	Megelőző feltárás	47-213	744343; 185864	88,5 m	részben elpusztult	25490
2	Martfü II. számú lelőhely	telep	Megelőző feltárás	47-213	745030; 185772	87 m		25491
3	Tisza Cipőgyár	telep	Megelőző feltárás	47-213	744375; 187040	86,5 m		36952
4	Martfü, Csesz-dűlő I.	telep	Megelőző feltárás	47-124	740974; 786075	85 m		65236
5	Martfü, Csesz-dűlő II.	telep	Megelőző feltárás	47-124	741260; 186099	84 m		65240
6	Martfü, Csesz-dűlő III.	telep	Megelőző feltárás	47-124	741323; 185709	85 m		65242
7	Martfü, Csesz-dűlő IV.	telep	Megelőző feltárás	47-124	741490; 185832	84,7 m		65246
8	Martfü, Csesz-dűlő V.	telep	Megelőző feltárás	47-124	741592; 186437	85 m		65248
9	Martfü, Csesz-dűlő VI.	telep	Megelőző feltárás	47-124	742269; 186120	85 m		65250
12	Tisza-part	telep	Megelőző feltárás	47-211	743405; 189995	88 m		77637
14	Szeles-dűlő	telep	Megelőző feltárás	47-124	743404; 185161	88 m		Nyilvántartásba vétel alatt
15	Csesz-dűlő VII.	telep	Megelőző feltárás	47-124	741810; 186095	85 m		Nyilvántartásba vétel alatt

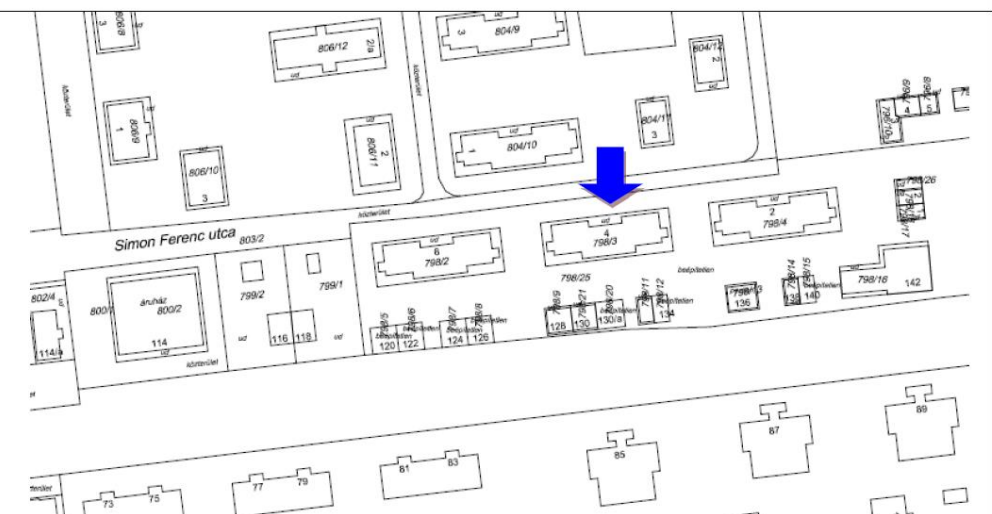
1.4.) A helyi építészeti örökség települési értékleltára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit:

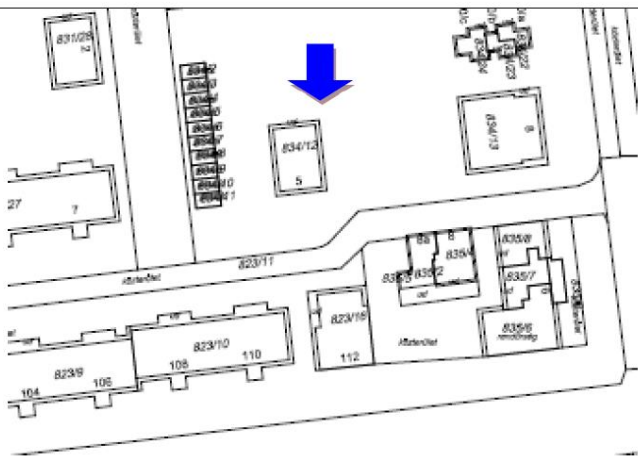
ÉRTÉKKATASZTER

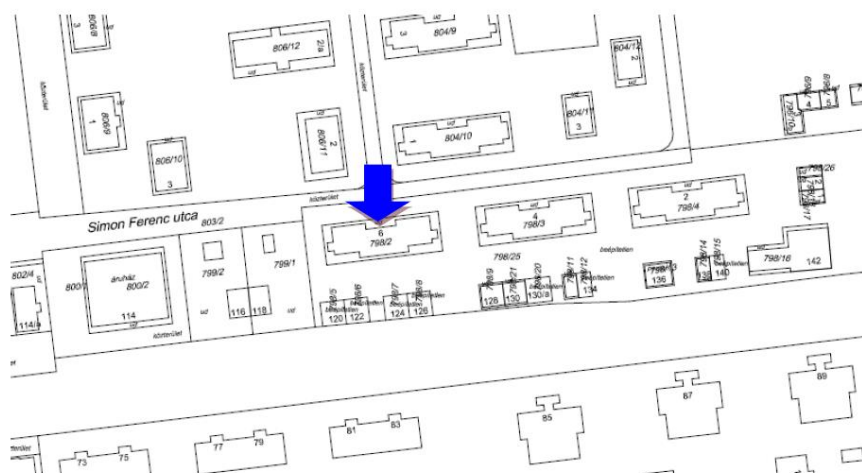
HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLETEK - ÉRTÉKLELTÁRA

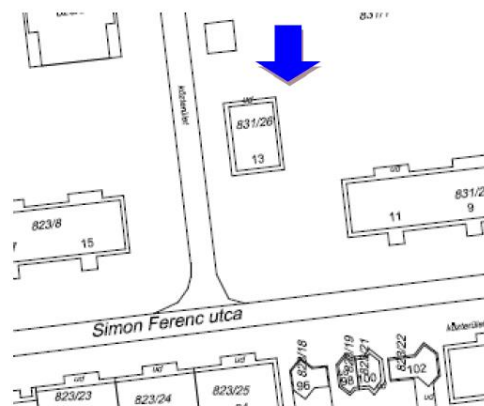
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA

1.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Simon Ferenc út 2.	Hrsz: 798/4	Védeltség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa az alapincézett, 4 lakásos, belül két lakószintes épület. Javaslat: Az épület a közelmúltban részlegesen felújításra került. Továbbiakban teljes felújítás során egységes homlokzati színezés javasolt.		

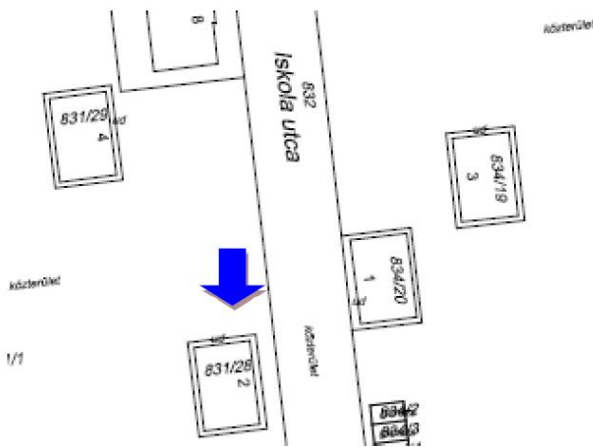
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
2.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték		Megnevezés: Lakóépület
	Cím: Simon Ferenc út 4.		Hrsz: 798/3 Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa az alapincézett, 4 lakásos, belül két lakószintes épület.		
	Javaslat: Az épület a közelmúltban részlegesen felújításra került. Továbbiakban teljes felújítás során egységes, az eredeti színárnyalatokhoz közeli homlokzati színezés javasolt, a rikító színek elkerülésével.		

MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
3.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Simon Ferenc út 5.	Hrsz: 834/12	Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, közel négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Az épület a közelmúltban részlegesen felújításra került. Továbbiakban teljes felújítás során egységes, azonos színárnyalatú színezés, azonos cserépfedés és az utólagos előtető visszabontása javasolt .			

MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
4.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Simon Ferenc út 6.	Hrsz: 798/2	Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, fedett bejáratos épület.		
Javaslat: Az épület a közelmúltban részlegesen felújításra került. Továbbiakban teljes felújítás során egységes színezés, azonos cserépfedés javasolt .			

MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
5.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Simon Ferenc út 13.	Hrsz: 831/26	Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Az épület karbantartott. Későbbi felújítás során továbbra is egységes színezés, azonos cserépfedés javasolt .			

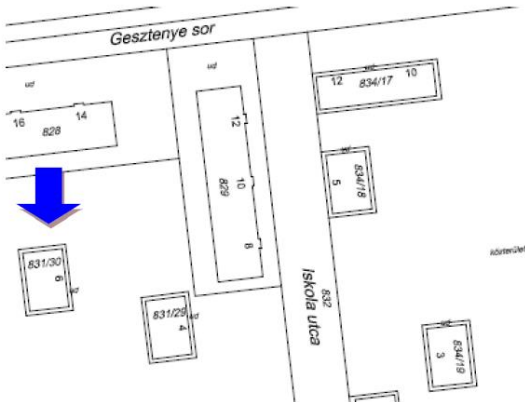
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
6.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték		Megnevezés: Lakóépület
	Cím: Iskola utca 1.		Hrsz: 834/20 Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Felújítás során továbbra is egységes színezés, azonos cserépfedés javasolt, továbbá javasolt a klíma kültéri egységeinek padlástérben, vagy hátsó, takart homlokzaton történő elhelyezése .Felújítás során javasolt a vízvezető függőleges csatorna térszint alá vezetése, vagy az oldalfalon történő levezetése és a járdavonalnál történő vízlevezetés.			

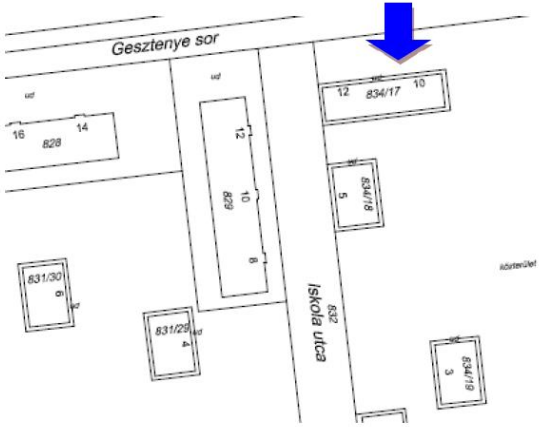
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
7.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Iskola utca 2.	Hrsz: 831/28	Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Az épület tetőfedése a közelmúltban került kicserélésre. Felújítás javasolt az egységes homlokzati színezés kialakítása és az épület eredeti formája megőrzése érdekében a hozzáépített előtető visszabontása.			

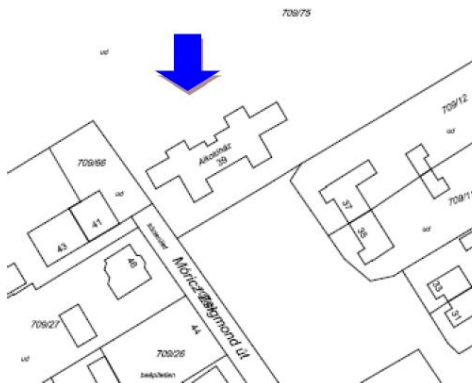
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
8.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Iskola utca 3.	Hrsz: 834/19	Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Felújítás javasolt az egységes homlokzati színezés kialakítása és a homlokzaton lévő parabolaantennák lehetőség szerint padlástérben elhelyezése, vagy teljes megszüntetése és a kültéri klímaegységek padlástéri elhelyezése.			

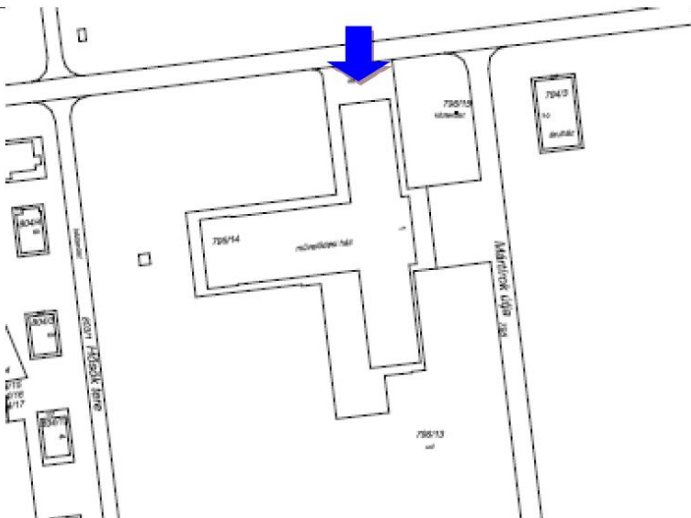
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
9.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték		Megnevezés: Lakóépület
	Cím: Iskola utca 4.		Hrsz: 831/29
		Védettség jellege: HV - helyi védelem	
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Felújítás javasolt az egységes homlokzati színezés kialakítása és a homlokzati díszítőelemek elkerülése javasolt.			

MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
10.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Iskola utca 5.	Hrsz: 834/18	Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Javasolt a hozzáépítések visszabontása és egy későbbi felújítás során az eredetihez árnyalatában közelítő homlokzati színezés.			

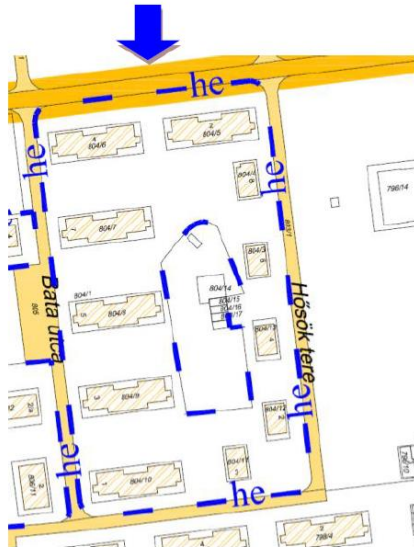
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
11.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték		Megnevezés: Lakóépület
	Cím: Iskola utca 6.		Hrsz: 831/30 Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, négyzet alaprajzú épület.		
Javaslat: Felújítás során javasolt az eredetihez árnyalatában közelítő, a teljes homlokzati felületen egységes homlokzati színezés, továbbá az ereszcsontrák oldalfalon történő levezetése, és a hozzáépítések visszabontása.			

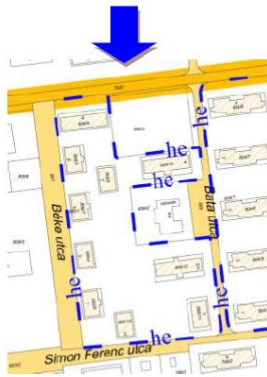
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
12.	Helyi egyedi értékvédelem alatt álló művi érték	Megnevezés: Lakóépület	
	Cím: Gesztenye sor 10-12	Hrsz: 834/17	Védettség jellege: HV - helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadon álló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. Az épületek egyik típusa a 4 lakásos, belül két lakószintes, téglalap alakú, hosszanti alaprajzú épület. Javaslat: Későbbi felújítás során javasolt az eredetihez árnyalatában közelítő homlokzati színezés, továbbá a hozzáépítések visszabontása.		

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK - ÉRTÉKLELTÁRA			
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
J1	Helyi egyedi értékvédelemre javasolt művi érték		Megnevezés: Kastélyszálló
	Cím: Móricz Zsigmond utca 39.		Hrsz: 709/75 Védettség jellege: HVJ – javasolt helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	Az egykori vadászkastély majd alkotóház a település egyik legrégebbi épülete. Szabadonálló, villaszerű épületen a hármastagolás megfigyelhető. Különösen szépek, és egyedi a homlokzaton lévő fából készített oromzati díszítések. Rendhagyó az épület középső tagolásán megjelenő apácarácsos kiképzés.		
Javaslat: Későbbi felújítás során is javasolt a külső homlokzati jegyek megőrzése			

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT ÉPÜLETEK - ÉRTÉKLELTÁRA			
MARTFŰ HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA			
J2 .	Helyi egyedi értékvédelemre javasolt művi érték	Megnevezés: Művelődési ház	
	Cím: Mártírok útja 1.	Hrsz: 796/14	Védettség jellege: HVJ – javasolt helyi védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	A településsel szinte egyidős, az 1950 -es években épült szocreál épület a megye legnagyobb művelődési háza. 1957 óta igazi kulturális és szellemi centrum. Külső megjelenésével, tömegformálásával a kor építészetét tükrözi.		
Javaslat: Az épület a közelmúltban teljes, értékőrző homlokzati felújításra és belső gépészeti és teljes felújításra került.			

TERÜLETI VÉDELEM

MARTFŰ TELEPÜLÉSKARAKTER VÉDELEM			
T1	Településkarakter védelem	Megnevezés: Településkarakter védelem	
	Cím: Hősök tere – Simon Ferenc út – Bata út - Gesztenye sor által határolt területen meglévő lakóépületek	Hrsz: a tömb hrsz- i	Védettség jellege: T1 – településkarakter védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadonálló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak		
Javaslat: A tömb változtatás nélküli megőrzése.			

MARTFŰ TELEPÜLÉSKARAKTER VÉDELEM			
T2	Településkarakter védelem	Megnevezés: Településkarakter védelem	
	Cím: Simon Ferenc út – Bata út - Gesztenye sor – Béke út által határolt területen meglévő lakóépületek	Hrsz: a tömb hrsz- i	Védettség jellege: T2 – településkarakter védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadonálló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. A közelmúltban a település múltjához szorosan kapcsolódó cipőgyár alapító Jan Antonin Bata emlékére teret alakítottak ki a Bata utca és Gesztenye sor sarkán lévő területen.		
Javaslat: A tömb változtatás nélküli megőrzése.			

MARTFŰ TELEPÜLÉSKÉP VÉDELEM			
T3	Településkép védelem	Megnevezés: Településkarakter védelem	
	Cím: Simon Ferenc út – Bata út - Gesztenye sor – Béke út, valamint Hősök tere – Simon Ferenc út - Bata út – Béke út által határolt területen meglévő lakóépületek tetőhéjazata, homlokzata, nyílászárói	Hrsz: a tömbök hrsz-i	Védettség jellege: T3 – településkép védelem
FOTÓ			
HELYSZÍNRAJZ			
LEÍRÁS	1940 -ben a Csehországi Bata - cipőgyár megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű egyemeletes szabadonálló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. A közelmúltban a település múltjához szorosan kapcsolódó cipőgyár alapító Jan Antonin Bata emlékére teret alakítottak ki a Bata utca és Gesztenye sor sarkán lévő területen.		
Javaslat: A tömbökben lévő épületek tetőhéjazata, homlokzata, nyílászárói megőrzése.			

Területi védelem:

A Bata lakótelep és környezete jellemzően fásított, nagy zöldfelülettel rendelkező lakótelep a Város olyan helyi sajátossága, mely országos szinten is egyedülálló, a beépítési, épületelhelyezési és településszerkezeti jellege megőrizendő, ezért indokolt került a teljes lakótelep és kapcsolódó területe területi védelem alá.

Településszerkezeti védelem:

A Bata lakótelep és kapcsolódó tömbök területe

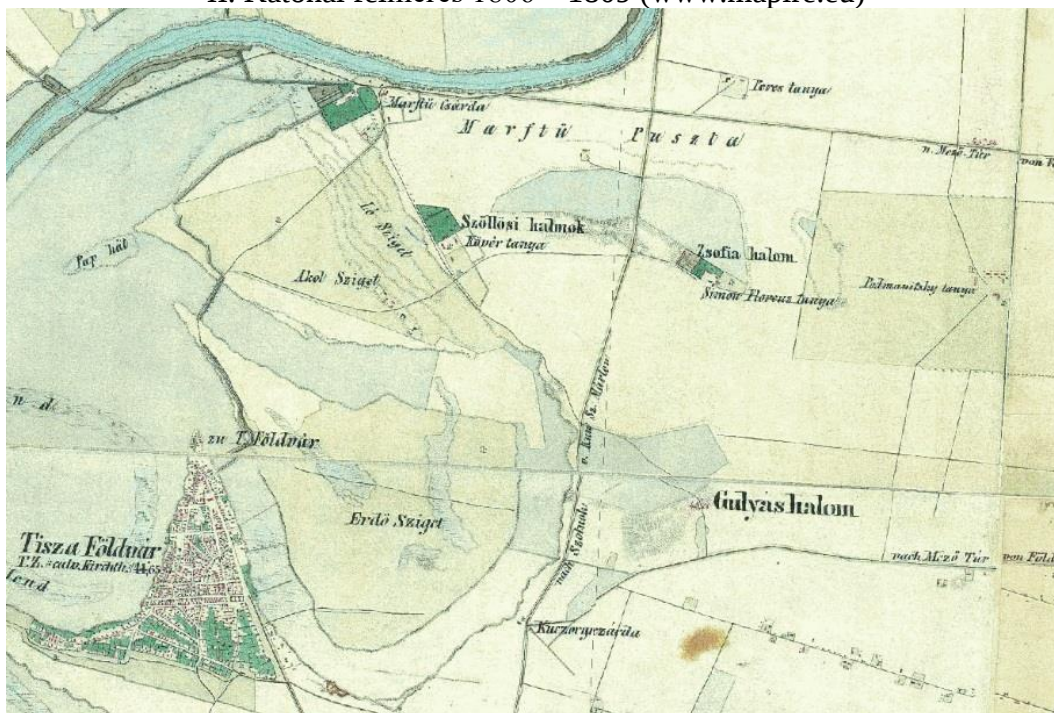
1.4.1. településszerkezet

A katonai felmérések térképei alapján Martfű város kialakulása és szerkezeti fejlődése nyomon követhető, és levezethető.

I. katonai felmérés 1780 - 1784

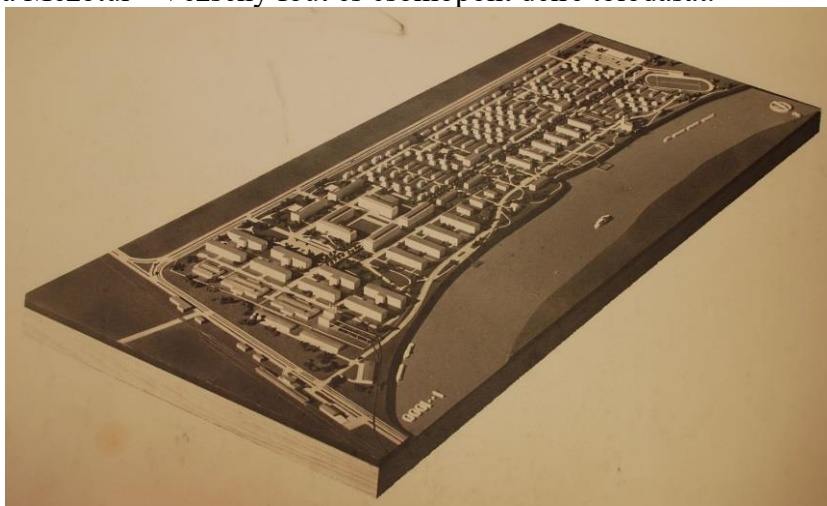
II. Katonai felmérés 1806 – 1809 (www.mapire.eu)

III. Katonai felmérés 1872 – 1884 (www.mapire.eu)

Az 1800-as évek végén a településből a szétszórt tanyaegyüttesek, majorok léteztek, (Kövér Károly tanya, Zsófia-halom, Podmaniczky - tanya) és Tisza-Földvárhoz tartoztak. Az úthálózatból a Szolnok – Martfű - Kunszentmárton útvonal, valamint a Mezőtúr - Vezseny út létezett, majd az 1872-84 között készült térkép mutatja a már megépült vasutat. A vasútvonal pontosan követi a régi 1860-as térképen látható országutat. A vasútállomás a két út metszéspontja mellé került. Ide települt a cipőgyár is. A gyár építésével kezdődött Martfű fejlődése. A gyártelep, mint első önálló elnyújtott téglalap alakú beépített terület, körülhatárolva, szabályos utcahálózattal megtervezve létesült. A gyár területigénye eredményezte a Mezőtúr - Vezseny főút és csomópont délre tolódását.

Jan Antonin Bata által megálmodott város korabeli makettje.
(Forrás: Martfű Város helytörténeti gyűjtemény)

A gyár fejlődésével a településen később jelentkező egyéni lakásépítési igények a „szigethez” kapcsolódva, de az út másik oldalán valósulhattak meg, itt szabadonálló családi házak épültek. A terület és beépítése csak részben szabályos, a főútvonal vezetése alkalmazkodott a területi adottságokhoz, a majdnem ívesen vezetett feltáró úthoz kapcsolódnak kétoldalt a keresztutcák.

Martfű önállóvá válása után (1950) telepítették a vasúton túli, közel négyzetes területű részt, szabályos derékszögű úthálózattal.

Ezen a területen kapott helyet a községközpont. Excentrikus elhelyezkedése, a fejlesztési terület hiánya, valamint a település fejlődése miatt a megnövekedő igényeket nem tudta kielégíteni a régi településközpont, de mint alközpont megmaradt.

Az új városközpont elhelyezésére, kialakítására pályázatot hirdettek, a nyertes pályamű tervei alapján valósult meg az új központ, amely a településrészeket összeköti.

A település szerkezetét befolyásoló legfőbb korlátozó tényező, maga a Tisza-folyó. Egyrészt a folyószakasz kelet-nyugati irányultsága jól tetten érhető a városszerkezetben is, másrészt pedig közlekedési kapcsolat hiányában a folyó másik partja irányába, behatárolja a terjeszkedési irányokat.

2023-ban helyi védelem került elrendelésre a Bata lakótelep és környező tömbök területén, mely településszerkezeti szempontból védi a területet.

A teljes lakótelep szerkezeti kialakítása a meglévő úszótelkes épületekkel, kialakult jelentős méretű fásított közterületekkel és a gépjárműforgalom számára kijelölt, külön helyrajzi számú közlekedési területekkel együtt védendő.

A Bata lakótelep telepszerű beépítésű, úszótelkes épületekkel, mely épületek a körülöttük lévő jellemzően 1 méteres járdákkal közterülettel körbevéve létesültek. A nagy tömbtelkeken elhelyezett épületek között közterületek vannak, melyektől külön helyrajziszámon jelenik meg a közúti közlekedési célú területe. Martfűn speciálisan a külön helyrajziszámon lévő közlekedési célú területek valójában a kétirányú gépjárműforgalmat bonyolítják le, az épületek közötti közterületeken vannak a vonalas infrastruktúrák (víz, szennyvíz, elektromos áram, földgáz, hírközlés) vezetve, és a gyalogos közlekedési felületek is az útburkolattól elválasztva az épületek közötti közterületeken külön helyrajziszám nélkül jelennek meg.

A jellemzően fásított, nagy zöldfelülettel rendelkező lakótelep a Város olyan helyi sajátossága, mely országos szinten is egyedülálló, a beépítési, épületelhelyezési és településszerkezeti jellege megőrizendő, ezért indokolt e teljes lakótelep területi védelme.

1.4.2. telekstruktúrát és az utcavonal vezetést

A város morfológiáját alapvetően két markáns elem határozza meg. Az első, a település központi részét uraló lakótelepi házak összessége. A második az ettől keletre és nyugatra található kertvárosias jellegű Óváros és Kertváros. A település központi részét meghatározó telepszerű, úszótelkes beépítés, a Szolnoki út északi és déli oldalán egyaránt sávós beépítéssel. Az épületek alapvetően nagy térközökkel, nagyobb zöldfelületbe ágyazva helyezkednek el. Ezzel szemben erős kontrasztot mutat az Óvárosi rész, amely bár szintén szabályos, egymásra merőleges elrendezésű utcahálózattal és azokra merőleges telekkialakítással rendelkezik, de teszi mindezt kertvárosias jelleggel ötvözve. Fő tengelyei a Rákóczi és a Kossuth Lajos utcák, ahol a korábbi igazgatási központ is található. Ehhez nagyon hasonló a Kertváros szerkezete, azzal a látható különbséggel, hogy a merőleges utcaszervezés, mint elv, már nem volt követendő példa.

1.4.3. utcaképet, vagy utcakép részletet

A településkarakterre jellemző, hogy a különböző településszerkezeti egységek más-más képet mutatnak.

A lakótelep utcaképei közül a Bata lakótelep egy kertvárosias, zöldbe ágyazott területet mutat, míg az újabb lakótelepek utcaképén a többemeletes szalagházak már utcakép alkotó térfalak. A Bata - lakótelep jellegzetes háztípusa a villaszerű, szabadon álló, többalakos földszint + emeletes, magastetős épület. Az újabb középblokkos épületek az 1970-es évek tipusházai földszint+ 4 emeletesek, lapostetősek és a lakótelepeken ezek mellett pontszerű egy lépcsőházas négyemeletes épülettípusok is vannak.

A Szolnoki úttól délre lévő lakóterületen jelentős szélességű közterületek vannak, melyek némelyikét rendezett zöldterületként gondolják. Ezen a területen jellemzően előkertes családházak találhatók. A családházak jellemzően földszintes kockaházak, sátoztetővel, cserépfedéssel, de palafedést is találunk. Beékelődve néhány tetőtér beépítéses is családház is van nyeregtetővel, melyek újabb építésűek vagy átalakítás nyomán kaptak új formát.

A Szolnoki úttól északra a közterületek mérete kisebb, itt jellemzően előkertes családházak alkotják az utcaképet. Ezen a területen jellemzően az 1980-as , 1990-es évek kedvelt földszint + tetőtérbeépítéses, sátoztető háztípusai vannak. Az óvárosban szintén előkertes családházak részekkel találkozunk. A régebbi részekben földszintes kockaházak sátoztetővel, a déli újabb részekben tetőtérbeépítéses téglalap alaprajzú házak a jellemzőek. Az óvárosban elvétve földszint+ 1. emeletes lapostető házak is előfordulnak.

Teljesen más képet mutat a városháza körüli terület a jelentős zöldfelülettel és a templomok előtti térrel. Reprezentatív településközpont nagy zöldterületen lévő, modern földszint+ 2 emeletes tagolt tetőformájú épülettel. A templomok is modernnek, az új központhoz illőek.

Martfű nagyobb gyűjtőútja a Munkácsy út körül található intézmények közül az óvoda földszintes épületével nem emelkedik az utcaképből, azonban a Munkácsy és Május 1 út körüli terület intenzívebb, intézményi beépítésű, szabadonálló épületekkel (iskola, posta, ABC áruház).

Martfűn az intézmények a központi részhez közel, mégis szétszórtan helyezkednek el. A Bata lakótelep intézményei a jelentős zöldfelület miatt környezetbe simulóan illeszkednek. Monumentalitása miatt a művelődési ház emelkedik ki, azonban jelentős zöldterülettel van körülvéve.

A nagyméretű iparterületeken belül az egyes magántulajdonok kerítéssel nincsenek leválasztva, a belső úthálózat mentén igazán utcaképről nem beszélhetünk.

1.4.4. egyéb településkarakter elemeket

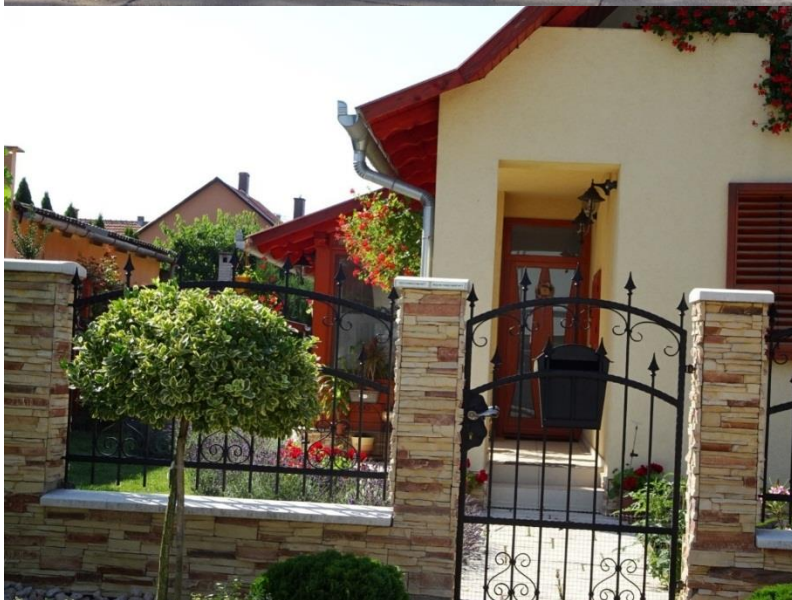
A fentiekben túl egyéb településkarakter elemek nincsenek Martfűn.

1.4.5 építményrészletet vagy az alkalmazott anyaghasználatot, tömegformálást, homlokzati kialakítást

A településen az Óvárosi részen a hagyományos 1950-60-as években épült sátoztetős kockaházak a jellemzőek, míg a kertvárosi részen a földszint + tetőtér beépítéses épületek. A Bata lakótelep és a központi rész több tömbje emeletes, jellemzően földszint + 2-4 emeletes épületeknek ad helyet. A Bata lakótelep típusépületei mellett, az 1970-es évek körül épület középblokkos épületek, majd a 80-as években épület panelházak a jellemzők.

Martfűn paszteles, világosabb homlokzati felületű épületek a jellemzőek. A modern társasházak bár színárnyalataikban eltérnek, de színviláguk hasonló, homlokzatuk azonos és településképp szempontjából egy harmonikus tetszetős utcakép alakul ki.

Martfűn nem jellemző a tornác, azonban a külső – belső tér kapcsolatát megteremtő terasz, belépő, előszoba igen. Megfigyelhetjük, hogy szinte minden háztípusnál alakult ki vagy csak belépésre alkalmas előtér, amely a hótól, esőtől véd, vagy nagyobb, a családi összejöveteleknek helyet adó terasz, melynek fedése jellemzően az épülethez épített, sok esetben pedig maga a terasz is csak a felépült épület használatbavétele után formálódik.

Kezdetben kicsi, kétszárnyú ablakok voltak, melyek később a ház méretével együtt nőttek. A házak tömegesebb építésével az ablak is funkcionálissá változik, elterjednek a készen kapható típusablakok, melyek klasszikus példája a háromszárnyú ablak, jellemzően a típus kockaházaknál, melyet később a kétszárnyú vált fel. A kezdeti kisebb ablak tehát növekszik, a lakóház egyre világosabbá válik.

Martfűn paszteles, világosabb homlokzati felületű épületek a jellemzőek. A modern társasházak bár színárnyalataikban eltérnek, de színviláguk hasonló, homlokzatuk azonos és településkép szempontjából egy harmonikus tetszetős utcakép alakul ki.

1.4.6 táj- és kertépítészeti alkotást, egyedi tájértéket, növényzetet

Település szintű közpark

A településen több, nagyobb, az egész város lakosságát szolgáló, kertépítészeti értékű, jelentős közhasználatú, dekoratív növényállományú zöldfelület található.

~ *Szent István-tér parkja*

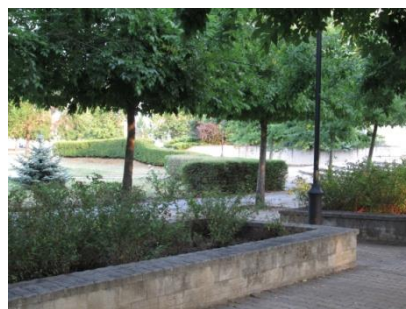
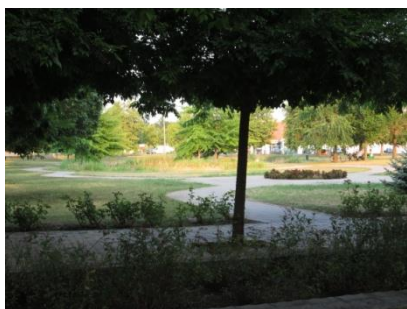
A képviselő-testület 1994-ben döntött arról, hogy a Szolnoki út és a 442 számú közút városon áthaladó szakaszának találkozásánál, szántóföldi területen alakítja ki Martfű új, városképét meghatározó főterét, mely a létesítése óta is folyamatosan fejlődik. Martfű kéthektáros központi zöldfelülete a Szent István téren található. A park a Polgármesteri Hivatal épületét, egy kisebb rendezvényteret ölel körül.

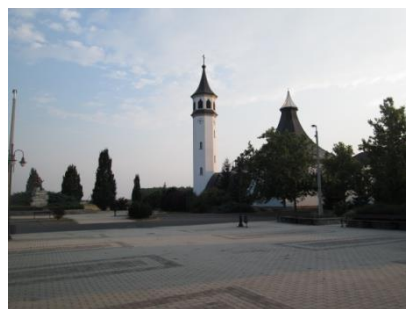
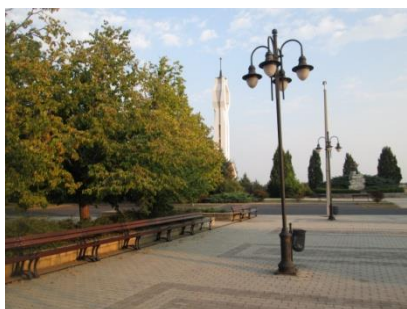
A Városközpont és a Szent István tér madártávlatból.

Lendületes utak ölelik körbe az itt elhelyezett szobrokat, műalkotásokat.

Árnyas kerti pihenő „alól” feltáruuló parkrész látványa.

A Városháza előtti rendezvénytér.

Az egységesen, tervezetten kialakított park változatos növényalkalmazású. Ligetesen telepített növénycsoportokban megtalálható törökmogyoró-fa, oszlopos kocsányos tölgy, nyugati osterfa, juharfa fajok, fajták, hársfák, nyírfák, színes lombú vérszilva, tavasszal virágzó díszfák, és különböző tűlevelű örökzöldek (erdei és fekete fenyők), oszlopos tuják, hamisciprusok és elterülő borókák, virágzó alacsony cserjefelületek, stb.

A park részletei: gömb kőris fasor, városháza körüli növényegyüttes, mesterséges kis tó és környezete.

~ Tisza Cipő park - Hősök tere (794/1 hrsz.),

Jelentősége, területi nagysága, központi elhelyezkedése, használati gyakorisága és az itt található növényzet minősége, fafaj-összetétele, valamint a fenntartás gyakorisága miatt a településszintű közparkok közé tartozik a városközponti zöldfelület.

Idős, teljes kifejlett pompájukban lévő fák, facsoportok többnyire juharfákból, magas kőrisekből, hársfákból, kocsányos tölgyekből, szúros luc, lucfenyő, erdeifenyő, feketefenyő, platánfákból állnak.

Platán fasor és a babafák a parkban.

~ Martfői Művelődési Központ és Könyvtár zöldfelülete

A Városházpark részeként a település központi zöldfelületeihez sorolt intézmény-park (796/14 hrsz.) szerves folytatása a Hősök tere zöldfelületének. A két parkot a Mártírok útja választja el. Az 1950 -es években épült szocreál épület a megye legnagyobb művelődési háza.

A Művelődési Ház és környezete ... akkor és most

• Bata pihenő park

A Városházpark településrész legfiatalabb zöldfelülete a Gesztenye sor és a Bata utca találkozásában kialakított, a városalapító előtt tisztelgő, a nevét viselő zöldfelületi elem. Az L-alakban épített, burkolt széles gyalogutak központjában Jan Bata embernagyságú bronzszobra áll. Kényelmes padok, dekoratív rózsaaágys szegélyezik a díszburkolatot. A park fái a védett vadgesztenye fasorból, új telepítésű oszlopos kocsányos tölgyekből, és egy terebélyes szép habitusú platánfából állnak.

A park képe

- **Kastély előtti park**

A közpark szintén a kertváros zöldfelületéhez tartozik. A hajdan romantikus stílusban épült, napjainkra felújított Keszlerffy kastély épülete előtt, a Móricz Zsigmond utca kiteresedésében, a buszforduló közepén lévő kisebb, dekoratív zöldfelület. A körforgalmat, parkolóhelyet eltérő fajtájú juharfák szegélyezik. A tér centrumában álló kőkeresztet kör alakú növényágyás, szomorú nyírfa, gyepfelület övezi. Elmélkedésre, pihenésre a burkolatra helyezett pad szolgál.

A buszforduló és a Kőkereszt környezete.

(Forrás: Megalapozó vizsgálat, tájrendezési munkarész Kollányiné Földi Hajnalka)

1.4.7. szobrot, képzőművészeti alkotást, utcabútort

Martfű képzőművészeti alkotásainak nagy része Gyurcsek Ferenc szobrászművész alkotása.

Szent István szobra (Martfű, Szent István tér 1., 349/83 hrsz)

A főteret D –ről lezáró Szent István szobor a városban élő kortárs művész, Gyurcsek Ferenc alkotása, mely egyúttal a tér névadója is. Bronz anyagú szobor, a rajta lévő korona, jogar és országalma aranyozott kiképzésű. Talapzataként terméskőtömb lábazat szolgál, melyeket különféle bevésott motívumok díszítenek.

Időkapu (Martfű, Szent István tér 1., 349/59 hrsz)

A millennium évfordulójára valamint a települési autonómia elnyerésének 50. évfordulójának egybeesésére emlékeztet Gyurcsek Ferenc „időkapu” című alkotása a város főterén. Csiszolt márványhatású kő ajtótok és bronz ajtólap alkotja a kompozíciót, melynek felső „tokjába” vésték a kettős évfordulót.

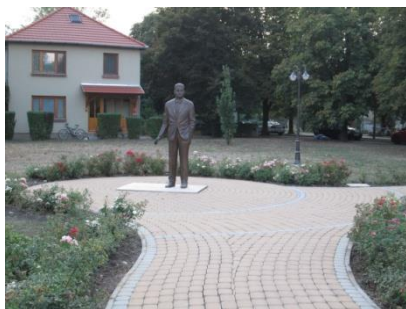

1848-49-es emlékmű (Martfű, Szent István tér, 349/59 hrsz)

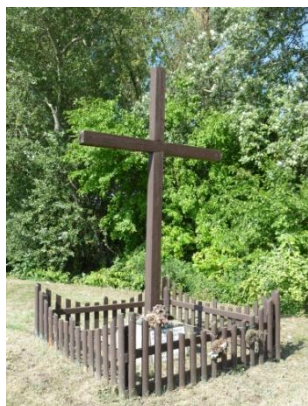
A Szent István főter déli oldalán elhelyezkedő emlékmű szintén Gyurcsék Ferenc alkotása. Az igényesen kialakított közpark színfoltja a kőoszlopra ráhelyezett bronz dombormű kivitelű szobor. A talapzat alsó harmadában elhelyezett írás rögzíti a műalkotás elhelyezésének apropóját, és állítójaként a Martfűi Önkormányzatot.

Martfű legújabb képzőművészeti alkotása a Bata lakótelepen a névadó gyártulajdonos szobra

Útmenti keresztek:

Kövér kereszt 1924/1995

Kövér-Blaskovich kereszt 1910

Katolikus templom előtti kereszt

Óvárosi részen lévő kettős fakereszt és a temető kertben lévő Feszület.

Művelődési ház előtti szobor

Utcabútort

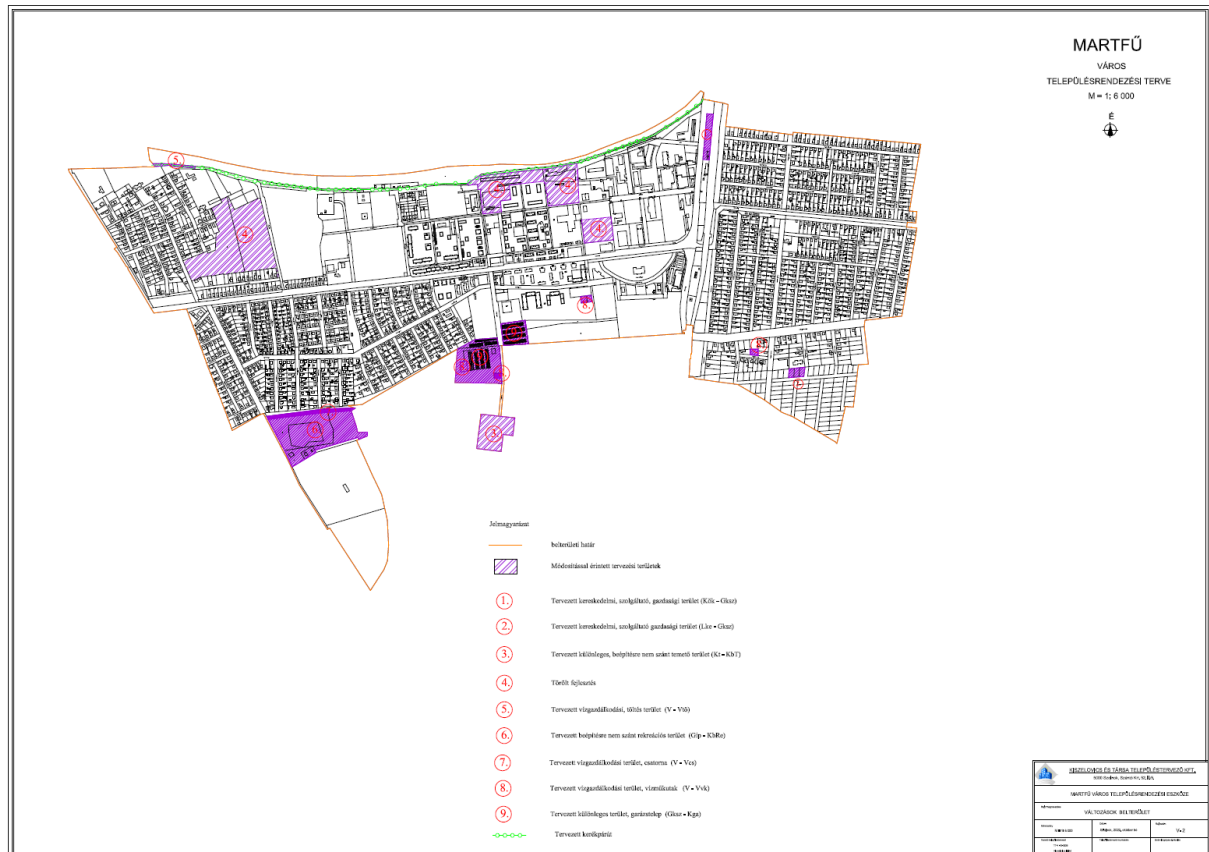
2.1) A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

Változások

FEJLESZTÉSEK BELTERÜLET

Ssz	területfelhasználási változás	helyrajzszám	terület (m ²)
1.	Tervezett ker. szolg. gazdasági terület Kök→Gksz	343/11,	4 775
2.	Tervezett ker. szolg. gazdasági terület Lke→Gksz	1670/20, 1670/21, 1670/22	2 314
3.	Tervezett különleges beépítésre nem szánt temető Kt→KbT	1440/3	16 842
4.	Törölt fejlesztés	-	-
5.	Töltés jelölése, töltés→Vtö	711/2	1 422
6.	Tervezett beépítésre szánt rekreációs terület Gip→Krek	1658/1, 1661, 1663	49 031
7.	Tervezett vízgazdálkodási (csatorna) terület V→Vcs	1656	4 747
8.	Tervezett vízgazdálkodási (vízműkút) terület V→Vvk	1440/5, 1440/9, 349/52, 349/18, 1454/2	3869
9.	Tervezett különleges, beépítésre szánt terület, garázsstelep	1440/6, 1652, 838, valamint 907/3 és körülötte lévő garázsok,	38205

MARTFŰ
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATASTANULMÁNY

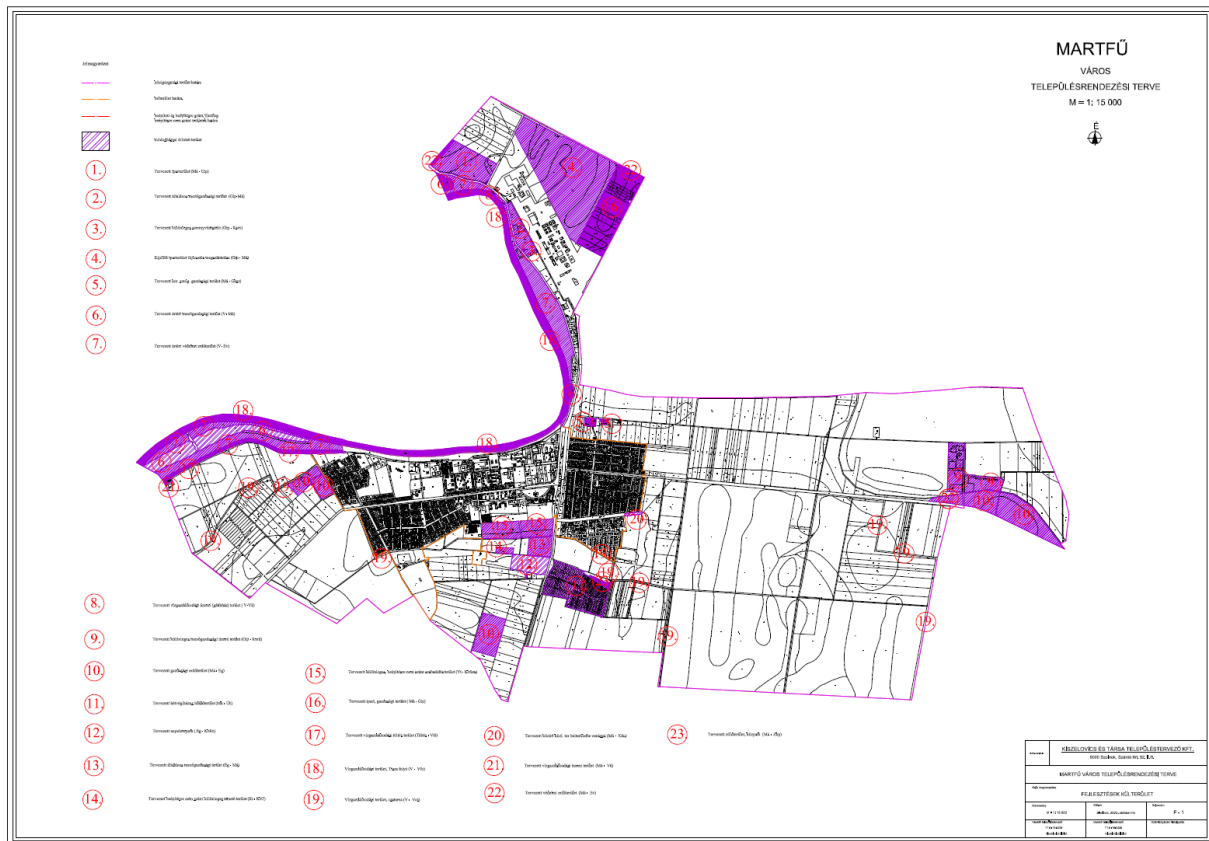
FEJLESZTÉSEK KÜLTERÜLET

Ssz	területfelhasználási változás	helyrajzszám	terület (m ²)
1.	Ipari, gazdasági terület kijelölése Má→Gip	05/15	170 269
2.	Általános mezőgazdasági terület kijelölése Gip→Má	011/23, 011/2, 011/24 011/16,	60 437
3.	Különleges szennyvíztisztító (ipari) kijelölése Gip→Kszv	012, 011/12	529
4.	Általános mezőgazdasági területre visszaminősítés Gip→Má	09/28, 09/7	632 413
5.	Keresk, szolg. gazdasági terület kijelölés (transzformátor állomás) Má→Gksz	032, 031	13 229
6.	Ártéri mezőgazdasági terület V→Má	03/1 b' alrészlet, 0126, 0122/2	167 920
7.	Ártéri védelmi erdőterület kijelölés V→Ev	03/1 a' alrészlet, 014, 0121, 0122/1, 0122/3, 0127	498 864
8.	Gátórház kijelölés V→Vü	03/4, 03/5	1 536

9.	Különleges, mezőgazdasági üzemi terület kijelölés Gip→Kmu	044, 046, 047 egy része, 052/2, 057/1	142 528
10.	Tervezett gazdasági erdőterület Má→Eg	054, 050, 086/12, 0113/66 0113/39 és 0113/40	379 862
11.	Tervezett hétvégi házas üdülőterület Mk→Üh	összes hrsz	222 708
12.	Tervezett megújuló energiahasznosítási terület Eg→KbEn	090/4, 090/5, 090/6, 090/7, 090/8, 090/9	64 628
13.	Mezőgazdasági területre visszaminősítés Eg→Má	096	45 997
14.	Tervezett különleges, beépítésre nem szánt temető Kt→KbT	094	10 791
15.	Tervezett különleges beépítésre nem szánt szabadidős terület Vt→KbSza	097, 099/7	121 771
16.	Iparterület kijelölés Má→Gip	09/23, 09/24, 09/25, 09/13, 09/14, 09/16, 09/17, 09/18, 09/19, 09/20, 09/21, 09/22	270 251
17.	Töltés kijelölés Töltés→Vtö	0120	68 916
18.	Vízgazdálkodási folyó (Tisza) V→Vfo	02	483 299
19.	Vízgazdálkodási csatorna területek V→Vcs	összes csatorna	120 515
20.	Tervezett közlekedési terület Má→Köu	068/48	4 442
21.	Tervezett vízgazdálkodási üzemi terület Má→Vü	0124/6, 0124/5	2820
22.	Tervezett védelmi erdőterület Má→Ev	055 hrsz a' alrészlet 09/22 egy része, 05/15 egy része	47 700
23.	Tervezett zöldterület, közpark Má→Zkp	2100/1 hrsz	17 430

MARTFŰ

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

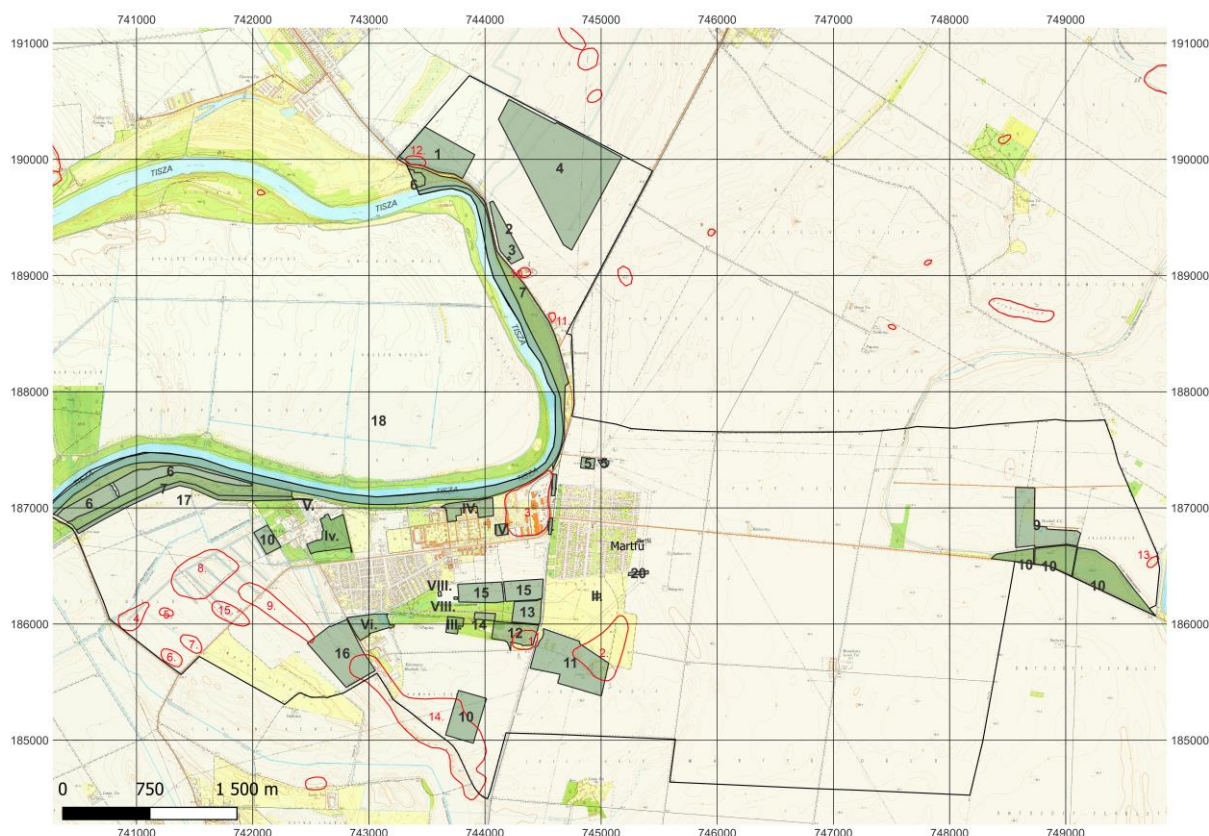

2.2) A 2.1.) pontban szereplő változások hatásai: 2.2.1.) a régészeti örökségre

HATÁSELEMZÉS: A TELEPÜLÉSTERVEZÉSI KONCEPCIÓBAN SZEREPLŐ MÓDOSÍTÁSOK ÉS A RÉGÉSZETI VÉDETTSÉG VISZONYA

Az önkormányzat a település közigazgatási határán belül 32 helyen tervez fejlesztést, beruházást, változást. Ezek közül 9 esik belterületre és 23 külterületre.

MARTFŰ
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATASTANULMÁNY

Belterület

♦ **I. Hrsz.: 343/12; 344; 345. Tervezett kereskedelmi, szolgáltató, gazdasági terület (Kök – Gksz)**

Helyszín: A belterület keleti felén, a 442-es út és a vasút között. Jelenleg is részben beépített.

— A jelölt terület az ismert 3. lelőhely (Tisza Cipőgyár 36952) régészeti lelőhely szélén található. Új épületek emelése és a talaj bolygatásával járó földmunkák esetén régészeti megfigyelés, majd megelőző feltárás szükséges.

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **II. Hrsz.: 1670/20-22. Tervezett kereskedelmi, szolgáltató, gazdasági terület (Lke – Gksz)**

Helyszín: A belterület délkeleti szélén a Tompa Mihály utcában jelenleg mezőgazdasági művelés alatt álló területen található.

— A területen régészeti lelőhely nem ismert. Természetföldrajzi környezet alapján egy mélyebb, időszakosan vízjárta területen található. régészeti érintettség nem valószínűsíthető.

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **III. Hrsz.: 1440/3. Tervezett különleges, beépítésre nem szánt temető terület (Kt – Kbt)**

Helyszín: A belterület déli határán jelenleg is temetőként funkcionáló terület.

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

♦ **IV. Hrsz.: 1650; 794/1; 810 részei. Tervezett zöldterület, közpark (Z – Zkp)**

Helyszín: A belterület északi részén a magas part közelében részben beépített területek.

— A változtatás örökségvédelmi szempontból pozitív. Természetföldrajzi jellegek alapján feltehetően régészetiileg érintett, de a beruházás minősége miatt örökségvédelmi beavatkozás nem szükséges.

♦ **V. Hrsz.: 711/2. Tervezett vízgazdálkodási, töltés terület (V – Vtö)**

Helyszín: A belterület északnyugati sarkában, a Tisza parton jelenleg is töltésként funkcionáló rész.

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

♦ **VI. Hrsz.: 1658/1. Tervezett beépítésre nem szánt rekreációs terület (Gip – KbRe)**

Helyszín: A belterület délnyugati szélén, a Kérész utca keleti oldalán található terület. jelenleg beépítetlen egy tóval.

— A területen régészeti lelőhely nem ismert. Természet földrajzilag magas part, a Szeles-part lelőhely északi folytatása. A beruházás minősége miatt nem igényel örökségvédelmi beavatkozást, de földmunkák esetén régészeti megfigyelés javasolt.

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **VII. Hrsz.: Tervezett vízgazdálkodási terület, csatorna (V – Vcs)**

Helyszín:

—.

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **VIII. Hrsz.: 1440/5. és 1440/9. Tervezett vízgazdálkodási terület, vízműutak (V – Vvk)**

Helyszín: A belterület déli részén, a Temető utca nyugati oldalán. Jelenleg beépítetlen terület.

—A területen régészeti lelőhelyet nem ismerünk. Természet földrajzilag mindkét telek a Zsófia-halmi csatorna eredeti medrében található, így régészeti érintettség igen valószínűtlen.

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **Tervi jelölés nélkül: a település belterületének déli részén lévő garázstelepek (Gksz – Kga)**

Helyszín: A belterület déli határán jelenleg is garázstelepként funkcionáló terület.

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

A záró szakmai véleményezés során a Tisza nagyvízi medrében lévő kertvárosias lakóterület átsorolásra került vízgazdálkodási, turisztikai területté. A terület használatában változás nem következett, örökségvédelmi szempontból nem releváns a módosítás.

Külterület

♦ **1. Hrsz.: 0515. Tervezett iparterület (Má - Gip)**

Helyszín: A külterület északi határán, a 442-es út északi oldalán található, jelenleg mezőgazdasági művelés alatt álló terület.

— A területen régészeti lelőhely ismert (12. lelőhely: Tisza-part 77637). Beruházás megvalósulása előtt Előzetes Régészeti Dokumentáció elkészítése és annak eredményei alapján megelőző feltárás szükséges.

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és

Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **2. Hrsz.: 011/24. Tervezett általános mezőgazdasági terület (Gip – Má)**

Helyszín: A település északi részén a 442-es úttól keletre a Tisza-parton található terület. Jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll.

— *A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.*

♦ **3. Hrsz.: 012. Tervezett különleges szennyvíztisztító (Gip – Kszv)**

Helyszín: A település északi részén a 442-es úttól keletre a Tisza-parton található terület. A telek jelenleg is beépített

— *A területen régészeti lelőhely nem ismert, de mivel Tisza magas parton van és közelében van az ismert Gyuris-halom (32830), így régészeti érintettsége valószínűsíthető. Új földmunkák esetén régészeti megfigyelés javasolt..*

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **4. Hrsz.: 09/28. Kijelölt iparterület fejlesztés megszüntetése (Gip – Má)**

Helyszín: A település északi részén található terület, amely jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll.

— *A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.*

♦ **5. Hrsz.: 031; 032. Tervezett kereskedelmi, szolgáltató, gazdasági terület (Má – Gksz)**

Helyszín: A belterülettől közvetlenül északra található részben beépített telkek.

— *A területen régészeti lelőhelyet nem ismerünk, de a természetföldrajzi környezet (magas part közelsége) miatt érintettsége igen valószínű. Fejlesztés esetén régészeti felügyelet javallott.*

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **6. Hrsz.: 03/1; 0126; 0122/3. Tervezett ártéri mezőgazdasági terület (V – Má)**

Helyszín: A település északi széléin, a Tisza árterében.

— *A változtatás örökségvédelmi szempontból nem jelent változást.*

- ♦ **7. Hrsz.: 03; 014; 0127; 0122/1-2; 0121. Tervezett ártéri gazdasági erdőterület (V – Eg)**

Helyszín: A település északi széléin, a Tisza árterében.

— *A változtatás örökségvédelmi szempontból nem jelent változást.*

- ♦ **8. Hrsz.: 03/5. Tervezett vízgazdálkodási üzemi (gátórház) terület (V – Vü)**

Helyszín: A település északi részén, a Tisza-parton. jelenleg is épület áll rajta.

— *A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.*

- ♦ **9. Hrsz.: 044; 046; 052/1-2. Tervezett különleges mezőgazdasági üzemi terület (Gip – Kmü)**

Helyszín: A település keleti részén, a Csorcsány-ér északi partján. jelenleg részben beépített.

— *A területen régészeti lelőhelyet nem ismerünk, de természet földrajzi jellemzői (Csorcsány-ér partja) miatt régészeti érintettsége valószínű. A területen folytatott földmunkák esetén régészeti megfigyelés javasolt.*

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

- ♦ **10. Hrsz.: 050; 054; 055; 086/12; 0113/6. Tervezett gazdasági erdőterület (Má - Eg)**

Helyszín: A település különböző részein, keleten a Csorcsány-ér déli partján, a belterülettől délre és közvetlenül nyugatra. Jelenleg is erdő áll mindegyik telken.

— *A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.*

- ♦ **11. Hrsz.: 074; 2001-2038; 2101-2147. Tervezett hétvégiházás üdülőterület (Mk – Üh)**

Helyszín: A belterülettől délre, a Zsófia-halmi mellékcsatorna eredeti déli magas partján. Jelenleg is hétvégi házas üdülőterületként funkcionál.

— *A területet két régészeti lelőhely is érint. Nyugati szélén az 1. Martfű I. számú lelőhely (25490), míg az északkeleti negyede teljes egészében a 2. Martfű II. számú lelőhely (25491) területén van. A használatban változás nem áll be, csak adminisztratív a változtatás, de földmunkák esetén legalább régészeti felügyelet szükséges.*

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és

Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **12. Hrsz.: 090/4-10. Tervezett napelempark (Eg – KbEn)**

Helyszín: A belterületről délre, a 442-es út nyugati oldalán, a Zsófia-halmi mellékcsatorna eredeti déli magas partján. A terület középső részén már áll a napelempark.

— *A terület keleti fele az 1. Martfű I. lelőhely (25490). Új építés és földmunkák esetén régészeti felügyelet, és annak eredményei alapján megelőző feltárás szükséges a bolygatott területen.*

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

♦ **13. Hrsz.: 096. Tervezett általános mezőgazdasági terület (Eg - Má)**

Helyszín: A belterületről délre a 442-es úttól nyugatra, a A Zsófia-halmi mellékcsatorna eredeti medrében és laposában. Jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll.

— *A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.*

♦ **14. Hrsz.: 094. Tervezett beépítésre nem szánt különleges temető terület (Kt – Kbt)**

Helyszín: A településtől délre, jelenlegi temető területe. A Zsófia-halmi mellékcsatorna eredeti laposában található.

— *A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.*

♦ **15. Hrsz.: 097; 099/7. Tervezett különleges, beépítésre nem szánt szabadidős terület (Vt – KbSza)**

Helyszín: A belterületről közvetlenül délre, a Temető utca és a 442-es út között, a Zsófia-halmi mellékcsatorna eredeti medrében és laposában. Jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll.

— *A változtatás örökségvédelmi szempontból nem jelent változást. Természeti földrajzi jellege alapján valószínűsíthetőleg nem érintett régészeti szempontból.*

♦ **16. Hrsz.: 0109. Tervezett ipari, gazdasági terület (Má – Gip)**

Helyszín: A belterületről délnyugatra, a Kérész utca nyugati oldalán, egykori magas parton. Jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll.

—A területet két régészeti lelőhely érinti. Északon a 9. Csesz-dűlő VI. (65250), délen a 14. Szeles-dűlő lóg be a területre. A beruházás megvalósulása előtt Előzetes Régészeti Dokumentáció és annak eredményei alapján régészeti megfigyelés vagy megelőző feltárás szükséges.

E kérdésben azonban örökségvédelmi az szakhatóság dönt. A szakhatóság Martfű esetében: Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel.

A terület (0109 hrsz) az országos ökológiai hálózat része, így a tervezés során a fejlesztés törlésre került!

◆ **17. Hrsz.: 0120. Tervezett vízgazdálkodási töltés terület (Töltés – Vtö)**

Helyszín: A település északi részén, a Tisza árterének a szélén. Jelenleg is töltés.

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

◆ **18. Hrsz.: 02. Vízgazdálkodási terület, Tisza folyó (V – Vfo)**

Helyszín: A település nyugati határa. Tisza

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

◆ **19. Vízgazdálkodási terület, csatorna (V – Vcs)**

Helyszín: A külterület különböző részein létező öntözési csatornák.

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

◆ **20. Hrsz.: 068/48. Tervezett közúti közlekedési terület belterületbe vonása (Má – Köu)**

Helyszín: A belterület keleti határánál a Hunyadi János utca külterületre eső része. jelenleg is út.

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

◆ **21. Hrsz.: 014/6, 012/5 Tervezett gátórházak területe (V – Vü)**

Helyszín: A külterületen jelenleg is meglévő gátórházak

— A terület használatában változás nem áll be, a változtatás adminisztratív jellegű.

◆ **22. Hrsz.: 055, a' alrészlet. Tervezett védelmi célú erdőterület (Má – Ev)**

Helyszín: A külterületen a Kalapos majortól délre (helyszínrajzon 10-es számmal jelölt) terület

— A terület használatában csak a védelmi jelleg miatti változás van, a változtatás adminisztratív jellegű.

♦ **Tervi jelölés nélkül: külterület Hrsz.: 2100/1. Tervezett zöldterület, közpark (Má – Zkp)**

Helyszín: A külterületen a Zsófia területtől északra kijelölt közpark terület. Jelenleg mezőgazdasági terület

— A változtatás örökségvédelmi szempontból nem jelent változást.

ÖSSZEFOGLALÁS

A város közigazgatási határa 2300 hektár. A település területén módszeres régészeti kutatás csak a korlátozottan, beruházások előkészítéseként történt. Az országos nyilvántartásban és a szakirodalomban 15 régészeti lelőhely érinti a település területét, amelyek közül három, 10. Gyuris-halom, 11. Vágott-halom, 13. Mezőhék – Kalapos-halom a feltétlenül kikerülendő, földmunkával nem bolygatható lelőhelyek közé tartozik.

A nyilvántartott lelőhelyeken – amennyiben valamilyen fejlesztést kívánnak megvalósítani – a törvény megelőző régészeti feltárást ír elő. A jelenlegi, felsorolt fejlesztéseknek a régészeti örökségre gyakorolt hatását az előző fejezetben ismertettem.

Az örökségvédelemmel kapcsolatos kérdésekben azonban mindenkor a Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztály Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel dönt.

Régészeti érdekű területet külön nem tüntettem fel, de az alacsony kutatottság miatt a természetföldrajzilag indokolt vízmentes kiemelkedések régészeti érdekű területként kezelendők. Továbbá a belterületet teljes egészében régészeti érdekű területnek kell tartanunk.

Fontos tudnivaló, hogy soha nem tudhatjuk, mi rejlik a földben — nemcsak a felsorolt helyeken, hanem bárhol a felszín alatt megbújhatnak leletek. Ezért a földmunkával járó beruházásoknál mindenkor figyeljenek a földből kiforduló tárgyakra, apró cseréptöredékekre, kövekre, csontokra, s jelentsék előkerülésüket a helyi jegyzőnél vagy a megyei hatókörű szolnoki Damjanich János Múzeumban.

Végezetül felhívjuk a figyelmet arra, hogy – a régészeti lelőhelyekre vonatkozóan – a régészeti örökségvédelmi hatástanulmány a címlapon ill. az alul feltüntetett időpontban érvényes állapotot tükrözi. A régészeti kutatások a megye területén továbbra sem állnak meg, a fenti településrégészeti kép ezért módosulhat.

2.2.2) a történeti településre, település- és tájszerkezetre

A fejlesztések a belterületen olyan nagyarányú változásokat nem jelnetnek melyek megváltoztatnák a településszerkezetet. A területei védelem alatt álló Bata- lakótelepen lévő tömb környezetében olyan változás nem tervezett, mely hatással lenne a védelem alatt álló értékekre és azok együttesére.

A változások Martfű kialakult tájszerkezetét figyelembe veszik, a beavatkozások elsősorban már beépült településrészek mellett tervezettek.

A fejlesztések mértéke nem éri el azt a szintet mely a tájkaraktert megváltoztatná.

2.2.3) a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre

A településen műemléki érték nem található.

- 3. Az értékvédelmi terv tartalmazza

3.1) Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A településképi rendeletben egyedi védelem alatt álló értékek tekintetében a településképi rendelet meghatározza azokat a követelményeket, melyeket kötelező betartani építési tevékenység esetén.

3.2) az önkormányzati feladatok meghatározása

A település megalkotta a településképi rendeletet, melyben védelem alá helyezett épített művi értékeket, valamint kijelölt területi védelmet is. A védett értékek megőrzését, a településképi rendeletben előírt követelmények betartását célszerű támogatással segíteni. Javasolt pályázati rendszer kidolgozása melyben az értékörző felújítás ösztönözve van, és feltételrendszerhez kötötten ehhez pályázat útján összeg nyerhető. Célszerű az önkormányzat minden éves költségvetése során erre a célra külön tartalékot képezni.

Amennyiben újabb védelem alá helyezési kérelem, indítvány érkezik az önkormányzathoz, akkor a rendeletben részletesen szabályozottak szerint kell a főépítész közreműködésével kell a helyi értékvédelmi kérelmet elbírálni, a döntésnek megfelelően a településképi rendeletet módosítani a jogszabályok, elsősorban a 314/2012 (XI.8.) Kormányrendelet előírásai betartásával.

Martfű Város Önkormányzata a 3/2018. (II.23.) számú, a településképi védelméről szóló önkormányzati rendeletében a településképi érvényesítési eszközök közül a településképi - védelmi tájékoztatást és szakmai konzultációt kötelezővé tette, minden olyan építési tevékenység esetén, mely a lakóépület építésének egyszerű bejelentéséről szóló 155/2016. (VI.13.) Korm. rendelet hatálya alá esik és helyi védett, vagy településképi szempontból meghatározó területen található.